LIETUVIŲ DIENOS

ŽEMAITIJOS IR KLAIPĖDOS VYSKUPAS ANTANAS VAIČIUS

LITHUANIAN DAYS
APRIL 1990

1990 M. BALANDŽIO MĖN.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.,Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1990, BALANDIS Nr. 4 (404)
APRIL, 1990 No. 4 (404)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Eina XL metai
Volume XL

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for $20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to **LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."**

• •

Atskiro nr. kaina $2.00 **Single Copy $2.00**
Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata / Honorary Subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, CA"

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

BISHOP ANTANAS VAICIUS

was born as one of 13 children on April 5th, 1926, at Geiduciu burg (Skuodo county). Before World War II his father spent five years working in the coal mines near Philadelphia. American dollars laid the foundation for a handsome family farm. After the start of World War II his father spent 10 years in forced Soviet army service, and his mother had to care for the household on her own during the early years. Seven of the Bishop's sisters and brothers never made past infancy.

Later on, the bishop's parents were subject to constant harassment by the authorities. "It wasn't because they were political in any way. They simply worked hard and took care of the farm. That was reason enough for the regime," he said. During various communist sweeps of the countryside, his parents often hid in the forests to avoid deportation; one of Vaicius' aunts died in Siberia.

He attended Saciu, Mosedzio elementary schools and high school in Skuodas. Not yet 20, he entered the then still-functioning seminary in Telsiai in 1943. Soon after, deportations of priests and seminarians began. Vaicius finished his studies in the Kaunas interdiocesan seminary after the Church's three other schools were shut down, and was ordained a priest in 1951. He served as pastor of the Telsiai cathedral and later as chancellor of the diocese. But he made his mark as a priest with a particular gift for working with young people, making him a target of communist anger. He was subjected to countless interrogations and three times Soviet authorities forced him to transfer to other parishes.

"They often warned me that they'd 'take care' of me," he remembered. "Young people stood for the future of Lithuania and the communists were desperate to control them."

Vaicius, who was named apostolic administrator of Telsiai in 1982 and ordained a bishop that same year, "suffered ridicule and official scorn," he said, while going about town dressed as a priest, visiting the sick and working at church. He describes himself as having fought in the Church's second line of defense. "Priests like the openly dissident Father Sigitas Tamkevicius (who spent six years in Soviet labor camps) and his work for the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania stood in the front line of resistance," said Vaicius. "Others like myself, helped him. If we'd all stood in vanguard, the Church would have been liquidated by now."

The bishop, who officially became Telsiai's ordinary in February 1989, now continues his mission in the West, embarking on his first visit to the United States, late last month. The last time he was this elated was in 1987, when he represented the Lithuanian Church in Rome at celebrations marking the 600th anniversary of Lithuania's baptism. This time, the freedom of his country is at stake. "I came here to tell Americans that our only chance was to declare independence," he stressed. Referring to the April suggestion by France and Germany that Lithuania "freeze" its autonomy, he said that "it would be immoral to suspend our actual independence for two years. That's too dangerous, because the Soviets would do everything in their power to suffocate us in the meantime."

For now, "the Church suffers along with its people, encouraging them to be strong," Vaicius said. "And even if Lithuania is repressed again, **we will survive.**"

*(From **National Catholic Register** May, 13, 1990)*

TURINYS/CONTENTS
LIETUVIŠKOJI DALIS

Kas slepiasi po kauke?..... 3
Edita Nazaraitė
Kovo 11-oji — Lietuvos šentųjų diena.. 4
Senatoriai už Lietuvą..... 4
Kun. Virginijus Veilertas
Telšių ir Klaipėdos ganytojas..... 5
Gražina Tulauskaitė
Dangus kad ir žemėj žydėtų..... 8
Pabaltiečių delegacija pas JAV prezidentą Bush..... 9
Jonas Česnulevičius
Pas mus viskas geriau!.....10
Stasys Santvaras
Stasio Baro dalia.....12
Vaizdai iš lietuviškos veiklos.....16

ENGLISH SECTION

Bishop Antanas Vaicius..... 2
Pulgis Andriusis
A Novel "On the Bus" 17
The Gypsy.....18
Professor Returns to Lithuania.....18
Dalyte Trotmanaite
The Moment We All Waited.....19
Viole Arbas
America's Lack of Support for Lithuania's Independence.....20
Lane Kirkland
Letter to President Bush.....20
Prof. V. Statulevičius
Letter to Congressman C. Cox.....21
Make up of New Lithuanian government.....22
Lithuanian Radio Programs.....23

———————

LITHUANIA MY HERITAGE

Edited by Vladas Vijeikis. Published by "Tėviškėlė", Chicago, IL, 1989. 400 pages, $20 plus $2 postage. Available at "Lithuanian Days", 4364 Sunset Blvd., L. A., CA 90029, tel. (213) 664-2919.

This book is dedicated to those who have never seen the country of their ancestors. Herein are gathered facts and pictures of modern and ancient times.

* *

Prel. Jonas A. Kučingis, pagerbdamas savo vyskupijos ganytoją **J. E. Antaną Vaičių**, yra šio "Lietuvių Dienų" numerio mecenatas.

****

VIRŠELIO NUOTRAUKA — Edvardo Jurčiaus
FRONT COVER — BISHOP OF SAMOGITIA ANTANAS VAICIUS — photo by Edvardas Jurcius
****

Lietuvos vyskupai ir Kauno kunigų seminarijos profesoriai, susirinkę krikšto jubiliejaus proga. Sėdi iš k.: prel. A. Gutauskas, vyskupai — R. Krikščūnas, V. Sladkevičius (dabar kardinolas), arkiv. L. Povilonis, A. Vaičius, J. Preikšas, Vl. Michelevičius, prel. J. Dulksnys, kun. V. Butkus, kun. P. Žiukelis. Stovi: A. Turčinskas, Pr. Tamulevičius, A. Baniulis, V. Vaičiūnas, dr. Pr. Vaičekonis, S. Brazdeikis, A. Kajackas ir V. Sidaras.

Teachers at the Kaunas seminary and Lithuania's diocesan leaders, gathered to celebrate Lithuania's Christianity jubillee. Seated from l.: Msgr. A. Gutauskas; Bishop R. Krikscunas; Bishop V. Sladkevicius (now a cardinal); Archbishop L. Povilonis, Bishop A. Vaičius; Bishop J. Preikšas; Bishop V. Michelevicius; Msgr. K. Dulksnys; Fr. V. Butkus; Canon P. Ziukelis. Standing: Fr. A. Turcinskas; Fr. P. Tamulevicius; Fr. A. Baniulis; Fr. V. Vaiciunas; Fr. Dr. P. Vaicekonis; Fr. Brazdeikis; Fr. A. Kajackas; and Fr. V. Sidaras.

KAS SLEPIASI PO KAUKE?

Maskvoje priėmus konstitucijos pataisymą ir Gorbačiovą išrinkus prezidentu-diktatorium, kuris pats vienas turi teisę spręsti visų pavergtų tautų likimą, naujasis caras, pabudęs savo galybės viršūnėje, pamatė, kad Lietuva sprunka jam iš po kojų. Lietuvos parlamentas kovo 11 dieną nubalsavo atstatyti Lietuvos nepriklausomybę ir pasirašė bei paskelbė atstatymo aktą.

Kadangi dar tebegaliojo senoji sovietų konstitucija, kurioje, dėl gražumo buvo įrašytas, tik nevykdytas, paragrafas, leidžiantis bet kuriai tautai išstoti iš visasąjunginės sąjungos. Lietuviai tuo ir pasinaudojo. Tai įvyko sunkiu, šaltu žiemos laiku, labai netoli nuo Vasario 16-tosios, kovo 11 d. Pavasaris ėjo Karpatų kalnais, anot Maironio, bet žiema tebetysojo ir "už Uralo, žemės galo", ir prie Volgos, ir prie Nemuno.

Labai nedrąsiai pirmieji laisvės daigai rodėsi Gruzijoj, Armenijoj, Ukrainoj, Gudijoj, Estijoj ir Latvijoj; Lietuva, pirmoji viena išėjusi į ugnį, turėjo patirti visą imperijos naujojo despoto įtūžį ir įžulumą.

Kaip ir anuo 1918-jų metų laiku, Lietuvos vyriausybė su prezidentu (Vytautu Landsbergiu) iki šiolei iš niekur nesulaukė pripažinimo, išskyrus keletą simpatijų ir patarimų "dialogu išspręsti problemą", kurią kaip kokią Berlyno sieną pastatė Gorbačiovas, nesileisdamas į jokias kalbas ir aklai kartodamas vieną ir tą patį: "atsisakykite nepriklausomybės , tada kalbėsimės". Laikrodį galima atsukti, galima sustabdyti, bet laikas eina.

Pasaulio opinijai pažadėjęs nenaudoti karinės jėgos, naujas taikos balandis rodo savo jėgą tankais ir kariais, paskelbė ir vykdo ekonominę blokadą, džiaugiasi Washingtono neutralia pozicija, rengiasi ginklų sumažinimo pasitarimams su J.A.V. prezidentu, visais būdais ir visomis jėgomis besistengiančiu padėti sovietinio demagogo vadinamai "perestroikai".

Nors visa Vakarų (ir JAV) spauda palaiko Lietuvos (ir visų Baltų) laisvės reikalą, tie, nuo kurių žodžio priklauso padėties palengvinimas, netaria net to pliko, be jokios realios paramos, žodžio. Kuo teisindamiesi? Kad nepakenktų "perestroikai" ir jos vykdytojui. Keista logika: jeigu Lietuva kenkia "perestroikai", kodėl jos nenusikračius ir nepalikus savo valiai!?

Kaip "The Wall Street Journal" (I.16) rašo, Gorbačiovas, paėmęs naują taktiką, bando "kovoti" už savo komunistines idėjas nebe ankstesnių diktatorių ginklo jėga ir melo propaganda, bet tuščiais žodžiais ir nieko nereiškiančiais pažadais. Melo ir šis "nekaltas avinėlis" neatsisako, bet jo melas sakomas su šypsena ir su rafinuota, papudruota kosmetika: žodžiai ir šypsena sau, o veiksmai, daiktai ir tikslai eina vėl sau.

Gegužės pirmos parado metu, pamatęs, kas darosi Maskvos eisenoje, nenorėdamas, kad ir jo "priešai" "kariautų" žodžiais, Gorbačiovas (kaip rašo gegužės 14 dieną "Los Angeles Times" korespondentas) savo prezidento-diktatoriaus jėgas ir garbę pasiūlė apsaugoti nauju įstatymu: už demonstracijas, kalbas ir plakatus, savo šūkiais įžeidžiančiais jo didenybę, suimti, bausti pinigine bauda, teisti, įkalinti arba į darbo stovyklas (vėl Sibirą?) siųsti. (Įstatymas kol kas nepraėjo, atidėtas svarstyti kitai sesijai).

Štai tau ir demokratija! Vėl grįžtama prie to, ko neva atsisakyta pačių perestroikininkų, bei pasaulio opinijos pasmerkto. Teisingai vienas Lietuvos disidentas, Sibiro kelius nuėjęs, pasakė besigėrintiems perestroikininko malonybiniais gestais: nesidžiaukit, jis toks pat, kaip ir Stalinas, tik kol kas labiau užsimaskavęs.

Gal maskę-kaukę nusiims po nusiginklavimo su Bushu derybų, kurios kai skaitysite šiuos žodžius, jau vyks Washingtone.

Kas slepiasi po demagogo kauke?

Netrukus pamatysime — žino Lietuva ir kitos Baltų tautos, pamatys ir pasaulis.

Duok, Dieve, kad šis pranašavimas būtų klaidingas.

Edita Nazaraitė

KOVO 11-OJI — LIETUVOS ŠVENTŲJŲ DIENA

Sakrališkasis lietuvių tautos teigimas — esu! — 1990-ųjų metų kovo vienuoliktąją dieną nuskambėjo nauju istoriniu balsu, nauja pasaulinio vyksmo gaida, ir pasaulis išgirdo.

Post-teroristinis periodas, dabar moderniškai vadinamas stagnacija, iš tikrųjų buvo panašus į ežerą, kuris pamažu apželia ir virsta pelke. Po didžiausiojo XXa. pasaulinio masto nusikaltėlio mirties sekė įvairių fazių ir nevienodos įtampos lietuvių tautos naikinimas. Tas pats dėjosi Latvijoje, Estijoje, kitose užgrobtose šalyse. Tad nenuostabu, kad net Lietuvos inteligentai ėmė patys save vadinti Europos indėnais. Jeigu patys Lietuvoje gyvenantys lietuviai taip apie save galvojo, tad nenuostabu ir tai, kad lietuvių išeivija nerodė sovietizuojamai Lietuvai pasitikėjimo. Tikrovė iš tiesų buvo slegianti, o perspektyvos — beviltiškos.

Permainos Rusijos imperijoje įvyko ne todėl, kad šimtmečiais agresyvumu ir išnaudojimu pasižymėjusi valstybė staiga, nei iš šio, nei iš to tapo bedante ir benage. Už pasikeitimus privalu padėkoti neregėtą šuolį padariusiai masinių informacijos priemonių revoliucijai, mokslo ir technikos pažangai, kurią, beje, visai be reikalo daugelis humanitarų kaltina visokiom nedorybėm. Kažkuria prasme pasaulis dėl to tapo mažesniu, tad ir nusikaltimus prieš žmoniją nuslėpti yra vis sunkiau. Net antagonistinės šalys vis labiau susyja ekonomiškai, politiškai. Be abejo, nederėtų pamiršti ir tos laimingos aplinkybės, kuomet į niekad nesugebėjusios mąstyti, o tik paklusti Rusijos carų sostą įsėdo kaip tik toks imperatorius kaip Gorbačiovas. Šioje stiprių totalitarinių ir despotiškų tradicijų šalyje tai ne dėsningas evoliucinis vystymasis, o tik laimingas atsitiktinumas.

Tokių palankių aplinkybių skatinama, lietuvių tauta suvokė savo pačios stebuklą: egzistencijos syvai dar neišdžiūvę. Tad atrastas didžiulis dvasinis salynas, kuriame buvo galima apgyvendinti pamirštą, bet neužmirštą tiesą: lietuviai tebėra laisvės trokštanti tauta ir linkinti laisvės visoms kitoms pavergtoms tautoms.

Kuomet kukliuose Edmontono (Kanadoje) lietuvių namuose kėlėme šampano taures už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, aš net neabejojau, kad Maskva griebsis atviro politinio šantažo. Ilgai laukti neteko. Barbaras, kaip moderniškai bekalbėtų ir kaip naujoviškai besirengtų, lieka barbaru su nenumaldomu noru mažesniam už save pamojuoti kumščiu tarsi primenant, kad laisvas ir nepriklausomas gyvenimas tėra tik didelių, bet ne mažų tautų privilegija.

SENATORIAI UŽ LIETUVĄ

1990 m. balandžio 27 d., senatoriai Armstrong, McClure, Symms, D'Amato, Nickles, Mack, Humphrey, DeConcini, Wallop ir Murkowski spaudos konferencijoje senate padarė pareiškimą, kad kol Sovietų Sąjunga nesilaikys žmogaus teisių sustarimų pagal Helsinkio aktą, kol ji elgsis nehumaniškai, naudodama intimidaciją ir ekonominę blokadą prieš Lietuvą, jie niekada nepraleis bet kokių ekonominių sutarčių kurias sovietai siekia pasirašyti su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Taip pat jie nesutiks, kad Sovietų Sąjungai būtų suteiktas "Most Favored Nation" statusas. Jie reikalauja, kad sovietai pradėtų derybas su lietuviais, kurių lietuviai taip seniai laukia ir siekia.

Sen. Dole paskelbė spaudai pranešimą kuriame sako, kad jis kreipėsi į JAV prezidentą Bush'ą ir kad jį remiai 45 senatoriai, protestuojantys prieš bet kokius ekonominius susitarimus su Sovietų Sąjunga, kol įvykiai Lietuvoje nebus pradėti spręsti dialogo keliu. Senatorė Mikulski irgi padarė panašų pareiškimą dėl Sov. Sąjungos elgesio Lietuvos atžvilgiu. Pirmadienį, balandžio 30 d. senatoriai D'Amato ir Mack rengė spaudos konferenciją prie Lietuvos konsulato New York'e, kur jie išreiškė protestą prieš Sov. Sąjungos veiksmus Lietuvoje. *(ELTA)*

P.S. kviečiame lietuvius pasidaryti sąrašą senatorių palankių Lietuvos nepriklausomybės atstatymui ir tų, kurie pataikavo Gorbačiovui. Rinkimams atėjus, galėsime "atsilyginti". Red.

Vilniaus gatvėmis riedantys sovietiniai tankai įstūmė Lietuvą į pasaulinio dėmesio centrą. Nervų karu Vakarų informacija pavadino šiuos sudėtingus dviejų tautų — okupuotos ir okupantės — santykius.

Neabejoju, kad daugelio širdyse, stebint grubų karinį šantažą, įsismelkė baisi abejonė: gal per greitai eita, gal vertėjo ramiau, lėčiau?

Visi, kurie įsileidome į savo sąžinę tokį baisų minties virusą, turėtume save tuoj pat sudrausti. Laisvė nėra išmaldaujama, iškaulyjama, išperkama. Laisvę galima tik teigti, gyventi su ja, mirti už ją. Laisvė yra moralinė kategorija, ja prekiauti yra nusikaltimas, toks pats, kaip Ribbentropo-Molotovo paktas.

Lietuvių savimonėje įvyko galingas lūžis — tauta suvokė save tebesant gyvą, o politinį pliuralizmą pagimdęs atlydis nėra nei pavojus, nei problema normaliam vystymuisi. Didžiausia Lietuvos pragaištis — jos okupacija, ir ją bus sunkiausiai išspręsti su brutaliu grobiku. Todėl Lietuvos okupacijos klausimu negali būti jokios nuomonių įvairovės, visi vienbalsiai privalome trokšti Lietuvai laisvės, atiduodami jai savo sveikatą ir gabumus.

Žmonės, kurie paskelbė Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymą negailestingoje okupacijoje, yra mūsų tautos šventieji, ir tenesugundo mus noras kritikuoti juos už skubėjimą, nes kovo 11-oji iš tiesų yra Lietuvos šventųjų diena.

VLIKAS PRAŠO CARTER'Į TARPININKAUTI

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas 1990 m. balandžio 2 d. kreipėsi į buvusį Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentą Jimmy Carter'į, prašydamas jo tarpininkavimo padėti išspręsti Lietuvos ir Sovietų Sąjungos konfliktą iškilusį ryšium su kovo 11 d. Lietuvos nepriklausomybės atstatymo deklaracija ir lietuvių tautos apsisprendimu pilnai nepriklausomybei. Prezidentui Carter'iui buvo pabrėžtos Lietuvos vyriausybės dedamos pastangos tartis su Grobačiovu ar jo įgaliotais atstovais. Tačiau visos lietuvių pastangos buvo ir tebėra bergždžios, nes Gorbačiovas, viešai skelbdamas, kad jis nori dialogo su lietuviais, atsisako lietuvių delegaciją priimti.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas taip pat, prezidento Landsbergio vardu, pakvietė prezidentą Jimmy Carter'į atvykti į Lietuvą ir tiesioginiai susipažinti su esama padėtimi.

Balandžio 23 d. prezidentas Carter VLIKo pirmininkui dr. K. Bobeliui parašė išsamų laišką, kuriame išdėstė sudėtingą padėtį tarp Sovietų Sąjungos ir Lietuvos bei jo dedamas pastangas tarpininkauti. Jis pabrėžė, kad sėkmingam talkininkavimui reikalinga abipusio pilno pritarimo, o šiuo metu kaip tik to pilno pritarimo trūksta. Prezidentas Carter plačiai diskutuoja susidariusias gausias ir keblias problemas ir paaiškina, jog Carter'io Centras specializuojasi panašiuose konfliktuose ir kad jis su ypatingu malonumu bandys padėti išspręsti šią problemą. Jis prašo tolimesnių informacijų, kad galėtų jomis pasinaudoti. *(ELTA)*

SUSIDEGINO LIETUVIS

Stanislovas Žemaitis, 52 m. balandžio 26 d. susidegino Maskvoje protestuodamas prieš Gorbačiovo įvestą ekonominę blokadą Lietuvoje. *(ELTA)*

DEMOKRATINĖS LIETUVOS ATSTATYMO FONDAS

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas valdybos posėdyje 1990 m. kovo 17-18 d.d. Washington, D.C. apsvarstęs Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo paskelbimą ir paskutinius įvykius Lietuvoje, liečiančius praktišką Lietuvos Nepriklausomybės įgyvendinimą, skelbia:

"Demokratinės Lietuvos Atstatymo Fondo" įkūrimą ir skiria šio fondo pradinei veiklai penkis šimtus tūkstančių (0.5 mil.) dolerių.

Visuomenė ir organizacijos prašomos šį fondą remti ir didinti.

Šio fondo sąskaita yra atidaryta Tautos Fondo žinioje. Detalės seks vėliau.

Aukas prašome siųsti:

Tautos Fondas (Lithuanian National Foundation), P. O. BOX 02173, WOODHAVEN, NY 11421

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas *(ELTA)*

TELŠIŲ IR KLAIPĖDOS GANYTOJAS

''Lietuvių žmonės didžiai nusivylė jūsų nenoru suteikti Lietuvos Respublikai moralinę ir politinę paramą, kurios mes prašome šią reikalingą valandą. Mes esame ypatingai susirūpinę pavojingu jūsų vakarykščiu sprendimu susilaikyti nuo ekonominės bausmės Sovietų Sąjungai, kuri tęsia jėgos panaudojimą prieš taikią, demokratiškai išrinktą, Lietuvos vyriausybę ir prieš jos žmones, kuriuos ji reprezentuoja.

...Gorbačiovas daug stipriau kontroliuoja Sovietų vyriausybę šiuo metu, negu anksčiau, kai jis perėmė valdžią. Net stalinizmo atspalvis panaudojamas, kad suparalyžuotų Vakarus Lietuvos nepriklausomybės klausimu.

...Prezidento nuolatos daromas Lietuvos palyginimas su Vengrijos įvykiais 1956 metais yra klaidingas, nes lietuviai nelaukia iš Amerikos paramos prieš Sovietų agresiją ir nėra galimybių, kad kiltų bet koks maištas.

...Mes prašome tik moralinės ir politinės paramos iš Amerikos prezidento''.

(Ištraukos iš Žemaitijos vyskupo A. Vaičiaus memorandumo JAV prezidentui G. W. Bushui.)

Vysk. A. Vaičius su prel. J. Kučingiu prie Šv. Kazimiero parapijos klebonijos, Los Angeles.

Bishop A. Vaicius, (left) with Msgr. J. Kucingis in front of St. Casimir's rectory, Los Angeles.

Photo by E. Jurcius

— Jūsų ekselencija! Jūs pirmą kartą prabylate į skaitytoją iš katalikiškos spaudos puslapių. Pirmas klausimas — gal kiek ir šabloniškas — Jūsų vyskupiško gyvenimo credo?

— Mano vyskupiško gyvenimo credo — ''Soli Deo! — Vienam Dievui!'' Vesti žmones prie Dievo. Kad pasaulis negalėtų išnaudoti Bažnyčios savo tikslams, bet kad Bažnyčia vien Dievo garbei darbuotųsi. To težiūri visi: eiliniai tikintieji, kunigai ir ypač vyskupai, kurie tiesiogiai už Bažnyčią atsako.

— Jūsų nuomone, dabartinės gyvenimo permainos tą Bažnyčios uždavinį — vienam Dievui tarnauti — sunkina ar lengvina?

— Iš karto, nesvarsčius, galima pasakyti, kad lengvina, bet kai permąstai, geriau pagalvoji, kartais tiesiog verkti norisi — iš džiaugsmo ir... iš rūpesčio. Gali susidaryti tokia padėtis, kad tos permainos nusilpnins žmonių tikėjimą. Tautinis atgimimas kyla, bet dorovinis, dvasinis Lietuvos atgimimas vėluoja. Mano nuomone, toks mūsų atgimimas nepilnas, paviršutiniškas. Kartu su Lietuvos atgimimu žingsnis žingsnin turėtų eiti dvasinis atgimimas — tai ir tautos blaivumas ir dorovingumas... Deja, šitie dalykai labai vėluoja...

Štai kad ir toks dalykas. Valdžiai pradėjus skelbti blaivybę, kunigai ir tikintieji lyg ir nuleido rankas. Blaivumo idėjos pas mus buvo daug gyvesnės, kai valdžia jas draudė. Kad panašiai neatsitiktų ir kitose srityse, kai valdžia leidžia, Bažnyčia toje srityje irgi neturi snausti.

Paskutiniais dešimtmečiais, neturėdami nei spaudos, nei jokių organizacijų, išlikome, išsaugojome tikėjimo gyvybę ne blogiau už kitas tautas, turėjusias pilną laisvę, bet nieko ypatingo nesukūrusias ir bažnytiniame gyvenime nė kiek toliau nepažengusias už Lietuvą, kur Bažnyčia kentėjo, bet buvo tvirta. Šiandienių permainų akivaizdoje bijau, kad visa tai nesusiniveliuotų su politika, ypač su neaiškia politika, kad Bažnyčia nepadarytų kokio netinkamo žingsnio, nenukentėtų. Mano asmenine nuomone, nereikėtų dvasiškiams dalyvauti sambūriuose, judėjimuose, kur susieina ir netikintys, ir partijos nariai. Bažnyčia visada būdavo kritikuojama, kai įsiveldavo į politiką, ypač neaiškią politiką, kokia yra dabar.

— Užsiminėte apie dvasinio atgimimo vėlavimą. Dažniausiai dvasinio atgimimo būtinybę siejame su netikinčiaisiais. Kaip Jums, Ekselencija, atrodo, ar mes, Lietuvos katalikai, galime savintis dvasingumo monopolį, ar mes jau tokie dvasingi, kad mums nieko nebetrūksta?

— Ne, jokiu būdu, ne! Tikrai reikėtų patiems sau didelį priekaištą padaryti. Dabar daugumą katalikų galima pavadinti šiaudiniais: tikėjimą jie turi, bet dvasinio gyvenimo neturi. Tikinčiųjų šeimos, labai silpnos, suvargusios, žaizdotos. Kad ir tas negimusių kūdikėlių žudymas, alkoholizmas... Dėl girtavimo — dažnai piktinuosi mūsų kunigais, kurie iš sakyklos kalba: protingai išgerti galima... Arba kaip vaistelius galima pavartoti, arba nuotaikai pataisyti galima... Lietuviai visada vaišingi būdavo. Tai, man atrodo, tiesiog pražūtis. Jeigu jau pasauliečiai, medikai, net ateistai griežtai kalba, tai dvasininkams čia reikėtų tarti ypač griežtą žodį. Mes dar daug ko nepadarom dėl tikro dvasinio atgimimo. Kai buvo sunkios dienos, kai buvome tikrai prispausti, ir tada aš kartais kunigams sakydavau: broliai, mes nepadarom visko, ką galėtume... Tuo labiau — dabar.

— Medininkai (vėliau Varniai), Kražiai, Alsėdžiai, Raseiniai, Kretinga, Telšiai — tai yra vis Žemaičių miestai, spinduliavę dvasinę šviesą. Tai ir vienuolijos, švietimo įstaigos,

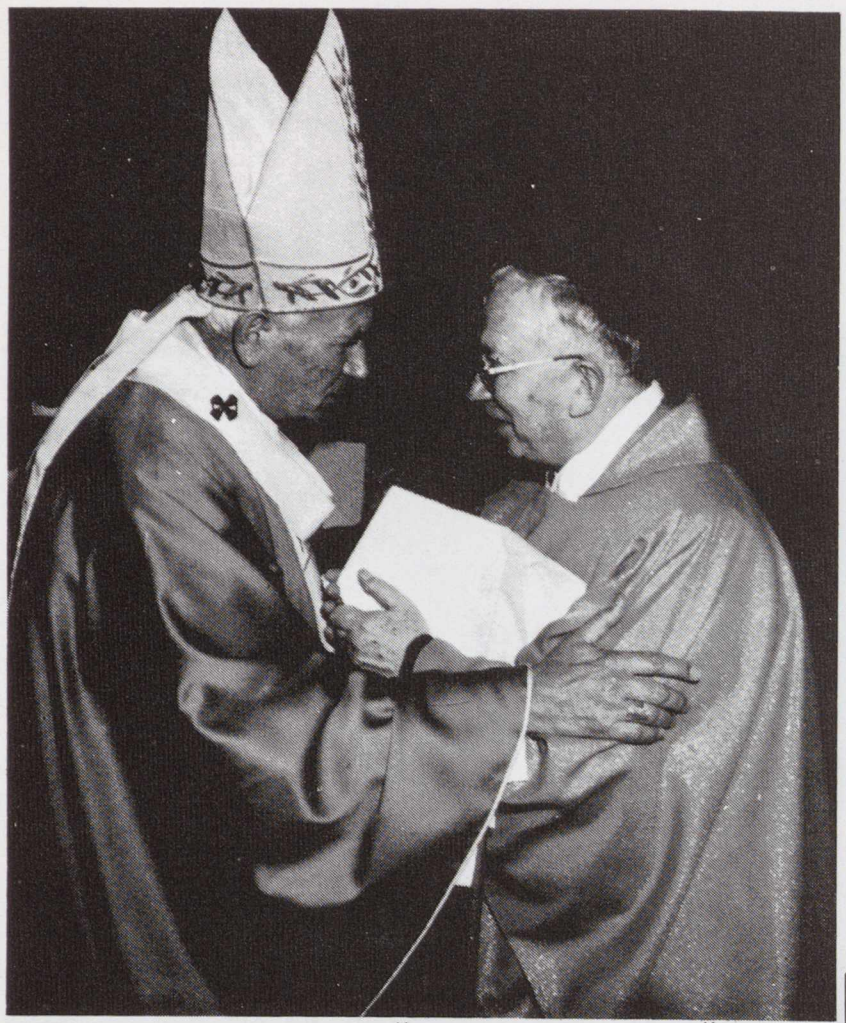

Per jubiliejines pamaldas Šv. Petro bazilikoje, Šv. Tėvas ir vysk. A. Vaičius.
Bishop A. Vaičius with the Holy Father at St. Peter's Basilica during Lithuania's Christianity jubillee.
Photo by Arturo Mari

Telšiai 1961 m.
Telsiai in 1961.

Vysk. A. Vaičius su jaunimu Šv. Petro aikštėje.
Bishop A. Vaicius with Lithuanian youth in St. Peter's square.
Photo by V. Bacevicius

knygų leidyba, Kunigų seminarija. Ypač po Antrojo pasaulinio karo viso to nebeliko. Ar čia įmanoma atgauti prarastas pozicijas?

— Šį tą stengiamės daryti. Reikia daugiau kunigų, kad tikėjimo šviesa intensyviau sklistų. Turime sumanymą, nors jį kai kas kritikavo, — atkurti Telšių kunigų seminariją. Parašėme Religijų reikalų Įgaliotiniui — prašome tarpininkauti, ir tikimės, kad šiomis dienomis bus priimtas atitinkamas sprendimas — sugrąžinti Kunigų seminarijos rūmus. Tada galėtume pamažu pradėti rengti kunigus patys. Tie, kurie studijuoja Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje, ten ir baigtų, o mes pradėtume nuo pirmo kurso. Patys kandidatus atsirinktume, čia labiau prižiūrėtume, lengviau juos auklėti būtų. Gal šitokiu būdu Žemaitija gautų daugiau kunigų. Mūsų vyskupija labiausiai nualinta šiuo atžvilgiu. Iš čia daugiausia pasitraukė į Vakarus. Paskui per 25 metus mes gaudavome mažiausią kunigų procentą. Buvome sulyginti su Kaišiadorių vyskupija, nors mūsų vyskupija dvigubai didesnė. Todėl net 71 parapija mūsų vyskupijoje neturi savo kunigo.

Tiesa, nenoriu girtis, bet man atrodo, kad parapijose turime daugiausia organizuoto jaunimo. Mūsų vyskupijoje didžiausias sutvirtinamųjų skaičius. Taigi galime tikėtis, kad iš šio jaunimo atsiras ir dvasinių pašaukimų, ir gerų katalikų pasauliečių, tvirtų lietuvių.

— Užsiminėte apie jaunimą. Norėtume išgirsti Jūsų, Ekselencija, nuomonę apie katalikiško jaunimo auklėjimą tiek Jūsų, tiek kitose Lietuvos vyskupijose. Turbūt laikas būtų nuo proginio katekizmo prieiti prie pastovaus tikybos dėstymo?

— Prie to einama. Mes išsiuntinėjome dekanams aplinkraštį, įpareigojome kiekviename dekanate rengti katechetus ir jau rimtai mokyti vaikus. Pas mus, Telšiuose, labai gražiai vyksta tas mokymas: suorganizuota keliolika katechetų, daugiausia iš vyresnių mergaičių. Net stebiuosi, kaip gražiai, pedagogiškai jos moko. Žinoma, kunigams vadovaujant. Ir vaikams tai patinka, greičiau suranda bendrą kalbą. Taigi galima sakyti, kad tikybos mokymo reikalai mūsų vyskupijoje pajudėjo. Be to, būna jaunimui skirtos pamaldos, prieš jas aiškinamas katekizmas, jaunimas pratinamas aktyviai dalyvauti šv. Mišiose, suvokti tikrąją Mišių aukos prasmę.

Kai buvau klebonu, labai mylėjau jaunimą ir, tapus vyskupu, skaudžiausias dalykas man buvo, kad turėjau atitrūkti nuo jaunimo: daugiausia reikalų turiu su kunigais. Tik Sutvirtinimo sakramentą teikdamas patiriu didžiausio džiaugsmo, pačių gražiausių valandų teikia bendravimas su jaunimu.

Tėveliams sakau, kad surastų laiko vaikams. Čia gi — būsimoji Lietuva! Neateikit į bažnyčią be ''bilieto'' — be vaikučio. Jei neturit savo vaikelio, neturit anūkėlio, pasiskolinkit iš kaimynų, prašykite, kad leistų juos nusivesti į bažnyčią. Per vaikus bus galima ir tėvelius laimėti.

Dar man atrodo, reikia lygių teisių tikintiesiems. Lietuva — katalikiška. Jei mokykla bus ateistiška, bus labai sunku...

Su Telšių vyskupu Antanu Vaičiumi kalbėjosi kun. Virginijus Veilentas
(Katalikų pasaulis, nr. 8)

Vysk. A. Vaičius, asistuojamas kun. dr. A. Olšausko ir prel. J. Kučingio, laiko mišias Šv. Kazimiero bažnyčioje, Los Angeles.

Bishop A. Vaicius (center) assisted by Father Dr. A. Olsauskas (left) and Msgr. J. Kucingis (right), celebrating Mass at St. Casimir's church, Los Angeles.

Photo by E. Jurcius

Būsimasis Telšių vyskupas Antanas Vaičius gimė 1926 m. balandžio 5 d. Geidučių kaime (Skuodo raj.). Mokėsi Šačių, Mosėdžio pradžios mokyklose ir Skuodo gimnazijoje. Kunigystei subrendo ir šventimams pasirengė sunkiais karo ir pokario metais (1943-1946-aisiais) Telšių, o šią uždarius, Kauno Tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje. Paskutiniais studijų metais (1951 m. rugsėjo 24 d.) vysk. K. Paltarokas pašventino jį kunigu. Jaunasis levitas vikaravo nepilnus trejus metus — Plungėje ir Klaipėdoje. Uostamiestyje dviem atvejais (1951 ir 1954 m.) laikinai ėjo klebono pareigas. Iki 1975 m. spalio 3 d., kai buvo išrinktas Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros Kapituliniu vikaru (valdytoju), klebonavo įvairiose Žemaitijos parapijose: Žygaičiuose, Salantuose, Lauko Sodoje, Akmenėje ir Telšių katedroje.

1982 m. liepos 5 d. Apaštalų Sosto nominuojamas tituliniu Sulekto vyskupu ir paskiriamas Telšių vyskupijos Apaštaliniu administratoriumi. Vyskupu konsekruotas tų pačių metų liepos 25 d. Kauno Arkikatedroje bazilikoje. 1986 m. birželio 21 d. popiežius Jonas Paulius II paskiria jį Šventosios Dvasininkų Kongregacijos nariu, 1988 m. balandžio 26 d. — Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininko pavaduotoju, o š. m. vasario 7 d. — Telšių vyskupu ordinaru.

Vyskupo A. Baltakio kviečiamas, gegužės pirmomis dienomis iš Lietuvos, į JAV buvo atvykęs Telšių vyskupas Antanas Vaičius ir lankė lietuvių kolonijas New Yorke, Chicagoje, Washingtone ir kt., o gegužės 4-7 dienomis (pakviestas kun. klebono dr. A. Olšausko) viešėjo Šv. Kazimiero parapijoje Los Angeles. Čia kelioms dešimtims jaunuolių suteikė sutvirtinimo sakramentą. Šiose bažnyčios iškilmėse vyskupo dalyvavimas, visai ceremonijai, suteikė ypatingai didelio įspūdingumo.

Be pamokslo bažnyčioje, Jo Ekselencija, dalyvaudamas iškilminguose pietuose, įteikė priėmusiems sutvirtinimo sakramentą pažymėjimus ir taip pat tarė šiltą, malonų, saikiu humoru pasodrintą žodį.

Jo Ekselenciją lydėjo jaunas, tik prieš metus įšventintas kunigas Kungys, savo diplominį darbą parašęs tema ''Bernardas Brazdžionis — krikščioniškosios kultūros poetas''.

Prieš pat išvykdamas, gegužės 7 d. vakare vyskupas dar keletą valandų praleido su Los Angeles ateitininkais, kur (dr. Z. Brinkio rūmuose) tarė žodį ir atsakė į susirinkusiųjų klausimus. Klausytojai išgirdo daug faktų iš Katalikų Bažnyčios padėties ''tarybinėje'' ir dabartinėje Lietuvoje.

Į kreipimąsi paremti atstatomą Telšių kunigų seminariją, parapijiečiai bendrai ir atskiri asmenys, tarpininkaujant prel. J. Kučingiui, labai gausiai parėmė. Telšių vyskupija viena duos trečdalį visų kitų vyskupijų jaunų kunigų skaičių.

Kun. A. Olšauskas yra J.E. vyskupo Vaičiaus mokslo kolega. Būdamas čia ne tik tarp kunigų žemaičių (išskyrus prel. Bartušką), bet ir parapijiečių, Jo Ekselencija galėjo jaustis ''kaip namie'', nes už savo malonų būdą jį iš pirmo karto galėjo pamilti ir aukštaičiai, ir dzūkai ir net suvalkiečiai.

Dalis svečių vysk. A. Vaičiui surengtose vaišėse, Los Angeles, Šv. Kazimiero parapijoje. Iš k.: J. Venckienė, prel. J. Kučingis, kun. dr. V. Bartuška.

Some of the guests at the banquet in honor of Bishop A. Vaicius, St. Casimir's parish, Los Angeles. From l.: J. Venckus, Msgr. J. Kucingis, Fr. V. Bartuška, Ph.D.

Photo by E. Jurcius

Gražina Tulauskaitė

DANGUS KAD IR ŽEMĖJ ŽYDĖTŲ

"Tu lyg saulės švelnus spindulys
Glostai akmenį, ledą ir gėlę..."
Iš "Poetui"

POETĖ

Einu lieptu siauruoju
Tarp žemės ir dangaus,
Su žvaigždėmis dainuoju,
Už vėjo vis laikaus.

Džiaugiuos, pabudus rytą,
Žydėjusiu sapnu,
O audroje sulyta
Dainuodama einu.

Juokiuos, kai lūžta ledas
Po kojom ežere,
Verkiu, negyvą radus
Muselę gintare.

Liūdžiu, rudens palaužta
Kai rožė kur nukris,
Šypsausi, kai beauštant
Man skundžiasi širdis.

Languos žydės lelijos
Kai grįš žiemos naktis,
Mane pūga pavijus
Greit pėdas užpustys.

1966.X.30

PRIE POETO KAPO

Tiek kartų įspėdavau širdį,
Jo vardo kad nebeprimintų,
O naktys kai nieko negirdi,
Meldžiuos glausdamos prie paminklo.

Jo vardas širdy man pražydęs
Gražiau už balčiausią leliją.
Akis mano paslepia šydas
Nakties, kai vėl ašarom lyja.

Audra sudraskyt negalėtų:
Ne burės — tas skausmas begalis.
Nemirštanti meilė poeto,
Ir vardas jo mirti negali.

Daina gims ne tam, kad nutiltų,
Kai baigias kelionė poeto:
Ji amžiams liks spindinčiu tiltu,
Dangus kad ir žemėj žydėtų.

1967.X.19

DRAUGUI

Audra — drąsi sesuo tava?
Ar tavo brolis — jaunas vėjas?
Ar tu per saulę ir gėles
Jaunystę krykščiančią lydėjai?

Ar liepos kvepiančiom naktim
Žvaigždes kada tu skynei dviese
Ir tas nemirštančias gėles
Širdy ilgai laikyt galėsi?

Tave lydėjo per marias
Perkūnai, debesys ir vėjai?
Ar žemėj svaiginais žiedais,
Ar danguje žaibus tu skėlei?

1952.II.17

KAIP SVAJONĖ

Skrenda dienos į mėlyną tolį,
Nesustoja ir kelio neklausia,
Bet viena jų gyvena lig šiolei
Sapnuose kaip svajonė gražiausia.

O tai toji, kuri atlydėjo
Į pajūrį mūs pirmąją meilę,
jai ir akmenys kelio žydėjo,
Dėl jos mirti nebūtų man gaila.

Tada gimė daina nemarioji,
Žvaigždėms krintant ant žydinčio tako
Vakarais jūros bangos kartojo,
Ką širdis tiktai širdžiai pasako.

1966.XI.24

VAKARAS SVETIMAM PAJŪRYJE

Saulė tartum flamingas
Danguj kaip jūroj braido.
Pušys šnabžda laimingos:
"Saulė tartum flamingas".
Jūros balsas slaptingas —
Baltijos atneša aidą.
Saulė tartum flamingas
Danguj kaip jūroj braido.

1952.II.13

VINCUI KUDIRKAI

Tu buvai lyg didelis tiltas,
Upės apkabinęs krantus,
Lyg aukštas kalnas, supiltas
Atminimui milžinų
Už jų jėgą, už jų drąsą,
Siekimus ir ryžtą.
Kad mums saulė ir daina
Atgalios sugrįžtų.
Ir varpų varpais skambėti
Tąsyk
Ėmė bokštai ir laukai.

1966.III. 29

KŪRYBA

Vėl galva kaip pušynas man ūžia,
Ir vaizdų kupiniausia ir rimų,
Kad tie žodžiai pražystų gegužiu,
Širdyje kai pūga nenurimo.

Kad vidurnaktį gruodžio žvaigždėtą
Hiacintai svaigintų laukuos,
Kad lakštingalos audroj čiulbėtų,
Ąžuolai kai sugriuvę dejuos.

Galva ūžia, lyg miško audra
Taip staiga joje būtų užėjus:
Griaudžia mintys, žaibuoja vaizdai,
Baisiai blaškosi nuotaikos vėjas.

Sunkios mintys vagoja man kaktą,
Žiauri nemiga vagia naktis,
Ir širdis nebežino kaip plakti.
Kai vėl alpsta sode pilnatis.

Kad diena vėl dainos nesupranta,
Joks eilėraštis tau nesiskundė,
O aguonom nuraudo pakrantė,
Volungės tik išgirdusi skundą.

1967.X.26

KAS ESU

Senas draugas ir smuikas, ir vynas
Vis didžiuojasi tuo senumu.
Tavo širdį daina apsvaigina,
Širdimi kai dainuoti imu.

Esu vieniša tartum mėnulis.
Išdidi ir šviesi, ir šalta,
O kantri, kada skausmas užgulęs,
Ir kukli kaip daržely rūta.

Degu saule, gėlė kaip pražysta
Širdyje po žiemos taip staiga.
Ilgesys mano lydi jaunystę
Ir dainuoja, kai siaučia pūga.

1967.X.20

Poetė Gražina Tulauskaitė
Poetess Grazina Tulauskaite

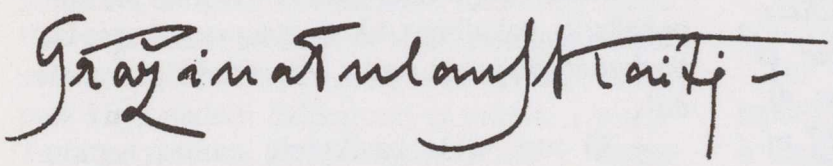

Š. m. balandžio 8 d., Putnam, Conn., seselių namuose, po ilgos ir skaudžios ligos, mirė poetė Gražina Tulauskaitė (Babrauskienė). Palaidota Čikagoje, greta sesers ir vyro Benedikto, — taip mūsų redakcijai trumpai parašė Alė Rūta.

Sunkiai sirgdama jau keliolika metų, poetė menkai bebendravo su pasauliu, nebekorespondavo su kolegomis savo kartos rašytojais, nebesirodė spaudoje, taigi kartu su nekrologu reiktų priminti skaitytojui, ir visą literatūrinę poetės biografiją ir tarti žodį apie jos poetinę duoklę nuo pat pirmojo nepriklausomybės dešimtmečio.

Gimusi 1908 m. liepos 20 d. Šakių apskrityje, nepriklausomybės metais su tėvais gyveno Kaune, kur 1926 metais baigė "Aušros" gimnaziją ir įstojo į V. D. universitetą studijuoti literatūros. Pirmuosius bandymus išspausdino dar lankydama gimnaziją. Vėliau jos eilėraščių pasirodydavo "Iliustruotoje Lietuvoje", parašė: "Gimiau ir mirsiu XX šimtmetį. Labiausiai mėgstu liūdnas dainas, smuiko raudą, rudens spalvas ir audrą".

Tatai sakydama (1936 m.) poetė buvo Kauno "Aušros" mergaičių gimnazijos mokytoja, dėvėjo bordeau spalvas su baltom apykaklėm ir raudona kokarda, nešiojo pensnė ir buvo išleidusi pirmą poezijos rinkinį "Paklydę žodžiai". Jame skaitei, kad autorės širdis meilės kupina, kad jos "dar niekas nenupirko", kad laimė "už kalnų pabėgo", kad ji pati deja, "lyg žvakė kapinėse per vėlines", nors iš jos išdidžios laikysenos ir tiesaus eigesčio, taip neatrodė. Kad, bendrai imant dienos ir žmonės, kaip klystantys drugiai, kad širdimi kalbasi tik liūdesys, tas "weltschmerz'as", galėjo būti daugiau jaunų poetų gestas, negu realybė. Gražus ir gyvenimo vaizdas to meto Tulauskaitės (kaip ir kitų jos kartos poetų): "Pavandeniui nuplauks gyvenimas, pavandeniu ir mes.../, o kas įspės į kokį krantą/ kuri vilnis išmes?"

Užėję Europos negandų, karo audrų, okupacijų, kurios ištiko ir Lietuvą, metai ir vilnys ir Babrauskų šeimą išmetė iš karto į Austriją, o vėliau, pokarui, į Šiaurės Amerikos "krantą" (tikriau sakant "vidurį"), į Čikagos priemiestį Cicero.

Čia, vidury lietuviško gyvenimo gyviausių sūkurių, kai vyras Benys Babrauskas, universitete prisidūręs reikalingų mokslo disciplinų, išėjęs iš fabriko darbininko į vid. mokyklos mokytojus, didelėmis nesekmėmis gal ir neteko skųstis. Tačiau iki tol patyrusi skaudžių asmeninių šeimos tragedijų, sūnaus netekimą, vyro ankstyvą mirtį (nuo širdies smūgio), poetė, kreipdamasi į lakštingalą taip eiliuoja:

"Lakštingala, mieloji,
Tavim šventai tikiu,
Su jaunyste dainuoju
Ir mirsime sykiu."

Rinkinyje autorė sakosi, kad kadaise širdis jai tarusi, jog "dainuoti jau mudviem gana", tačiau "vakarai žvaigždėti" vėl ją pažadina, Nors ir laikydamasi už vėjo ("už vėjo tik laikaus") poetė džiaugiasi gyvenimu, gėlėmis, verkia radiniais gintare, juokiasi lūžtant ledui, "O audroje sulyta,/ dainuodama einu".

Visą laiką išlaikydama tradicinį ketureilio posmą, poetė dainuoja visais metų ir jūros laikais ir raudančia širdimi ar džiūgesio akimis džiaugiasi, kad "dainoj gyventi gali".

Gal ne visai taip teko baigti gyvenimą, prislėgtai liūdnos vienatvės ir sunkios ligos, pardavus Cicero mieste nuosavybę ir atsikėlus į Putnamo seselių prieglaudą, gal ne iki paskutinės dienos "su jaunyste" dainavus, Gražina Tulauskaitė paliko kaip vienas savos kartos poetų akordas, skambus ir originalus, grynai lyrinis balsas, kupinas lengvai dainingų posmų.

Be minėto pirmo rinkinio, G. T. išleido dar šiuos: "Vėjo smuikas", 1944; "Po svetimu dangum", 1951; "Rugsėjo žvaigždės", 1957, už kurį autorė laimėjo L. Rašytojų drjos premiją; gi 1968 m. "Lietuvių Dienų" leidykla išleido stambiausią (128 psl.) rinkinį "Vakarė banga", kurį dar galima įsigyti.

PABALTIEČIŲ DELEGACIJA PAS J.A.V. PREZIDENTĄ BUSH

1990 m. balandžio 11 d. J.A.V. prezidentas Bush priėmė pabaltiečių delegaciją Baltuose Rūmuose. Lietuvių delegaciją sudarė VLIKo pirmininkas dr. K. Bobelis, ALTo atstovai K. Oksas (jis taip pat atstovavo ir Amerikos lietuvius respublikonus) ir dr. J. Genys; A. Nelsienė ir A. B. Mažeika atstovavo Pabaltiečių Laisvės Lygą ir A. Banionytė — J.A.V. LB. Taip pat dalyvavo 4 estų ir 4 latvių atstovai.

Prezidentas padarė įžanginį pareiškimą apibrėždamas J.A.V. poziciją Lietuvos, Latvijos ir Estijos klausimais. Paminėjo, kad Maltos konferencijoj jau Pabaltijo valstybių apsisprendimas nepriklausomybei buvo svarstomas. Prezidentas sudarė įspūdį, kad jis yra labai gerai informuotas apie Lietuvą, Latviją ir Estiją, pilnai supranta mūsų visų rūpestį, buvo labai malonus ir nuoširdžiai svarstė mūsų Lietuvos Nepriklausomybės klausimą ir net klausė konferencijos dalyvių, kaip jie šį klausimą spręstų jei būtų jo vietoje.

Bendrą pabaltiečių memorandumą pristatė estų atstovas J. Simonsen. Po to visi konferencijos dalyvai turėjo net po keletą progų klausti prezidento klausimus ir daryti pasiūlymus. VLIKas taip pat buvo paruošęs pareiškimą, kurį dr. K. Bobelis įteikė prezidentui ir taip pat pasikalbėjime dalyvavusiam valstybės sekretoriui James Baker.

Pokalbyje taip pat dalyvavo Saugumo tarybos pirmininkas gen. Brent Scowcroft, Baltųjų Rūmų štabo viršininkas J. Sununu, spaudos sekretorius M. Fitzwater ir visa eilė kitų Baltųjų Rūmų ir Užsienio reikalų ministerijos pareigūnų. Konferencija užtruko 1 val.

Po konferencijos spaudos ir T.V. korespondentai klausinėjo pabaltiečių atstovus apie konferencijos detales.

(ELTA)

———————

DAR VIENAS ARCHYVAS SUGRĄŽINTAS Į LIETUVIŲ RANKAS

Senienų rinkoje, Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras įsigijo vienos Lietuvoje ir JAV gyvenusios šeimos archyvą, siekiantį gilią praeitį. Tai Paškevičių šeimos išlaikyti dokumentai, kurių seniausias yra 1685 m. testamentas. Yra ir daugiau raštų iš Lietuvos-Lenkijos valstybės laikų, viso virš 300 dalykų, jų tarpe ir surūdijusi skrynia, su kuria Andrius Paškevičius, buv. Rusijos ir Lietuvos karininkas ir Lietuvos ministerijų valdininkas, 1924 metais keliavęs į Ameriką.

Archyve yra jo tėvo, Stanislovo, 38 metus ištikimai vestas dienoraštis, kurį pradėjo rašyti 1874 metais, būdamas 12-kos metų. Yra ir Vilniaus universiteto studento užrašai iš 1794 metų, bei vėlesnis vieno Rusijos kariuomenės pulko dienynas.

Yra ir eilė įdomių spausdintų dalykėlių: atsišaukimai, gubernatoriaus proklamacijos, įstatymai ir įsakai, bei vienos Lietuvos apylinkės teisėtų balsuotojų sąrašas rinkimams į carinės Rusijos seimą.

Seniausią šio archyvo dalį, lotynų ir slavų kalbomis rašytus dokumentus, peržiūrėjo, užregistravo ir apibūdino LTSC bendradarbiai Kazimieras Pabedinskas ir Jonas Dainauskas.

Jonas Česnulevičius

PAS MUS VISKAS GERIAU!

Apsakymas

Paskutiniaisiais pora-trejeta metų Lietuvos rašytojai pergyvena keletą metamorfozių: buvę aktyvūs tarybinės poezijos ir beletristikos ''kūrėjai'' kiek pritilo, o ''nuskriaustieji'' (tarp kurių netrūksta ir buvusių partijos mylimųjų...) ėmė reikštis naujos dvasios simptomais. Daugiausia naudojamasi tačiau žodžio laisve, savotišku ''liberum verbo'', ko pasėkoje pridygo kūrybinės devalvacijos adeptų, besinaudojančių neveikiančios cenzūros laikotarpio privilegijomis lyg ir patvirtindami seną romėnų posakį ''ginklams žvangant mūzos tyli'', politinės laisvės žodžiui žvangant ne tik poetai, bet ir beletristai labai nedaug ką per tuos pora-trejeta metų davė, kas būtų galima pavadinti atlydžio derliumi. Verčiausia to meto dalis, reikia pripažinti, bus gausybė tremtinių poezijos ir atsiminimų knygos.

Mūsų dėmesį patraukė keletas mažiau populiarių autorių periodikoje spausdintų darbų, kurių vieną čia perspausdiname iš rašytojų žurnalo ''Pergalės'' (1990 m. nr. 4).

Autorius J. Česnulevičius, gimęs 1927 m. Lietuvos Žemės Ūkio akademijoj studijavo agronomiją, o universitete — kalbą ir literatūrą. Darbavosi provincijos laikraščių redakcijose. Apsakyme ''Pas mus viskas geriau'' skaitytojas pro lengvą ironijos šydą smagiai pastebės viešpatavusių tarybinių pasigyrimų tuštybę.

Buvau dar visiškai šlapukas, kai iš Suomijos grįžo mūsų mašinistų-pirmūnų grupė. Juos vežė į kapšalį už labai gerus darbo rezultatus, kaip socialistinio lenktyniavimo nugalėtojus. Garvežio mašinisto padėjėju važinėjau tik antras mėnuo ir visai nesusigaudžiau, kaip pasiekti tų gerų darbo rezultatų, kada jie geri, o kada tik patenkinami. Man atrodė, jeigu nuvedi traukinį laiku, be avarijos, tai ir gerai. Ko daugiau? Šlapukas buvau. Nesupratau net, kas su kuo lenktyniauja. Greičiau važinėja? Bet juk yra grafikas. Kaip tu lėksi, jeigu kitas priekyje važiuoja? Daugiau nuveši? Bet ir garvežys turi savo jėgų ribas. Net ir skaudžiausiai pliekiamas arklys nepatrauks traktorinio plūgo. O kaip lenktyniauja manevriniai, tai jau visai nesuvokiau. Kreivais keliais nepaskraidysi — iešmininkės nespės vartyti iešmų, o ir privažiuoti prie vagonų galima tik nuliniu greičiu. Pagaliau ir sąstatų nesudarysi daugiau, negu yra vagonų. Ui, koks buvau naivus! Pasirodo, viską galima. Gali puikiausiai soclenktyniauti ežys su karve ir nugalėti: pirmasis per valandą dešimtį kartų supupsės — procentų daug, o karvė turi tik du ragus — procentų, aišku, mažai Šlovė ežiui — socnugalėtojui! Raštą jam, gairelę, premiją!..

Taigi grįžo grupė. Į raudonąjį kampelį visus sukvietė pasiklausyti įspūdžių. Besidominčių susirinko galybė.

Scenoje už stalo sėdi šeši pirmūnai — nugalėtojai. Dar aštuoni — šiaip viršininkai.

Pasidalinimo įspūdžiais vakarą atidaro profsąjungos pirmininkas:

— Štai, draugai, čia matote tuos laiminguosius. Kiti trys dirba, du serga. Jie to pasiekė savo pasiaukojamo darbo dėka. Mes jiems negailėjome net užsienio valiutos. Tai pavyzdys visiems, kaip reikia dirbti. Linkiu ir kitiems išvykti į kapitalistines šalis, parsivežti daug malonių įspūdžių, kaip ten vargsta ir kovoja kapitalistinių ryklių išnaudojama darbo liaudis, kaip ji kovoja su nuosavais ir užsienietiškais išnaudotojais, bet nieko gero neiškovoja, nes ir ten ir ana ten valdo kapitalas. Mūsų minėti draugai papasakojo savo kapitalistiniams bendradarbiams, kaip mes iškovojome teisę į darbą, kaip dabar kovojame už aukštas darbo pergales, kaip jiems reikia kovoti už savo laisves. Žodis suteikiamas draugui A.

Draugas A. atsistojo, atsikrenkštė, atsivertė sąsiuvinį ir vietomis neįkirsdamas savo, o gal svetimo rašto dvylika minučių skaitė apie Suomiją santrauką iš vidurinės mokyklos vadovėlio.

Plojome audringai.

Draugas B. perskaitė trumpą politinę šalies apžvalgą.

Plojome smarkiai.

Draugas C. iš rašto pasidalijo įspūdžiais, kaip Suomijoje gyveno draugas Leninas.

Plojome normaliai.

Draugas D. perskaitė pranešimą apie Tarybų Sąjungos indėlį į taikos reikalą, kaip teigiamai į tai žiūri besivystančių Afrikos šalių darbo liaudis.

Plojome silpnai.

Draugo E. paskaitą nutraukė nekantrūs klausimai iš vietos: ''O kur įspūdžiai?'' Pranešėjas sumišo, nebaigė skaityti sakinio, kaltomis akimis pažvelgė į sėdinčius tuos aštuonis ir sulemeno: ''Aš pasiruošiau, kaip buvo sakyta, apie kapitalistinių profsąjungų parsidavėliškumą...''

— Gana paskaitų! Tu papasakok, kaip nuvažiavot, kaip sutiko, ką sakė, ką matėt!..

Draugas E. skėstelėjo rankomis.

— Na, nuvažiavom. Traukiniu. Geras, minkštas. Išlipom. Na, mus sutiko. Tokie skrybėlėti, baltais marškiniais, su šlipsais. Manėm, kad viršininkai, bet anie neturi laiko — dirba. Tie buvo mašinistai, šaltkalviai, iešmininkai. Ne, iešmininkų nebuvo. Ten tokių, sako, seniai nėra. Na, buvo visokių, kurie tą dieną nedirbo... Na, pasveikino, visiems po gėlytę davė...

— Eik jau, eik! Vasarį, šiaurėje — gėlės?

— Tikrai! Galit kitų paklausti. Tulpės, celofanan įvyniotos... Na, paskui nuvežė į viešbutį. Visu keliu mūsų vis klausinėjo: ''Vodka jest? Vodka!'' Degtinės mes vežėmės sočiai, tik mūsų muitininkai ant sienos daug atėmė, paliko tik po du butelius... Būtum žinoję, važiuodami patys būtum sutvarkę. Ten degtinės negausi. Nėra. Tik pagal korteles, po lašelį. Ir turbūt brangi baisiai, matyt, trūksta...

Fu! Toks ten ir gyvenimas! Ko ir norėti — kapitalas. Spaudžia darbo žmogų, varžo jo laisves. O gal neturi iš ko? Ten gi nėra nei kolūkių, nei tarybinių ūkių, ir liaudies ūkis vystomas neplaningai. Be to, kokie ten derliai ant tų uolų. Štai ir nušluostėm nelaimingiems kapitalistams nosį! Pas mus na dušu naselenija — nors maudykis. Ir pigi: trys su kapeikom — butelys ''su dideliu namu'''.

Klausimų buvo daugybė, visokių.

Atsakinėjo visi, kas ką geriau prisiminė, daugiau matė. Ypač sukrėtė mus vienas įspūdis.

— Aš televizorių mačiau. Vo, tokio dydžio! — parodė pusę sieksnio draugas A. — Spalvotas!

Visi nuščiuvo.

— Ekrane prie jūros vartosi merga. Beveik nuoga, tik čia ir čia po skuduriuką. Rausva tokia, apvali, nors imk ir pačiupinėk — visai arti...

Jauniesiems net seilė nutįso.

— Paskui atėjo toks pižonas. Dantis parodė, pakalbėjo, pakalbėjo, tik aš nesupratau, apie ką, paskui čiupo ją ant rankų ir nusinešė... Vot eta da!

— O mus trise pasikvietė vienas remontininkas pas save į namus, — vėl atsistojo draugas C. — Savo namuką turi, matyt, valstybė komunalių mažai stato... Dviejų aukštų, Nepatogus: virtuvė apačioje, miegamasis viršuje. Kiti kambariai irgi išmėtyti. Tai ir bėgiok visą laiką aukštyn, žemyn, aukštyn, žemyn... Rūsyje yra įrengta sauna. Tokia pirtis. Matyt, depe nėra dušų... O virtuvė kokia! Kaip daržinė. Kol pietus boba išvirs, be kojų gali likti, lakstyk nuo vienos sienos prie kitos...

Suprantama, argi kapitalistas pasirūpins geromis darbo žmogaus buities sąlygomis. Jam kad tik daugiau išplėšti iš darbininko, o tam — špygą. Pats statykis namą...

— Garvežiai ten daug purvinesni negu pas mus, — pareiškė draugas F. — Grįžo iš reizo, tai mašinistas su padėjėju nė piršto neprikiš. Tik surašė į knygą, ką remontininkai turi pataisyti, ir metė. Garvežius ir valo, ir taiso kiti žmonės.

Žinoma, ko darbininkui rūpintis kapitalisto garvežiu? Mes — kitas dalykas, mes triname šveičiame net susiriesdami: garvežys tai liaudies, mūsų! Ir per remontą patys pusę darbų padarome. Sau juk! Bet, matyk, ir ten yra darbininkiško solidarumo: jeigu mašinistai patys valytų, taisytų, tai tuos kitus — į gatvę

— O mašinistai, padėjėjai — tai švarutėliai, — tęsė savo įspūdį draugas F. — Garvežio kabinoje tvarka, švara, kaip pas mūsų viršininką: visi kranai, ventiliai, vamzdeliai net spindi...

Ha! Individualūs egoistai! Rūpinasi tik savim, kad savo rankelių nesuteptų... Visur ir visada, kur nesocializmas, taip yra. Baranovas kažkada pasakojo, kad jo senelis — keleivinio

traukinio mašinistas prie caro — su baltomis pirštinėmis važinėjo. Sako, ir prie Smetonos beveik taip buvę. Tyčiojimasis iš darbo žmogaus! Atseit su baltomis rankomis — vadinasi — ponas. Kapitalistai taip ir išskaldo darbo liaudies vienybę... O pas mus, nesvarbu, kas tu: pagalbinis darbininkas ar pirmos klasės mašinistas, visi vienodi, visi dorai, pasiaukojamai suodini, tepaluto iki ausų. Bet užtai dantys kūrybinio darbo entuziazmu šviečia. Jeigu neišdaužyti ar patys neiškritę...

— Buvom ir depe, — pasakojo draugas E. — Matėm, kaip garvežius remontuoja. Nejauku žiūrėti: visokie elektriniai vežimėliai tik zuja į visas puses. Vieni kažkur nuveža defektines dalis, kiti iš kažkur atveža geras... Nei tekinimo, gręžimo, nei jokių kitokių staklių nėra. Ne remontas, o kažkoks keitimo punktas... Ir dar vienas momentas. Garvežius mašinistai palieka suodinus, tepaluotus, o čia jie — švarutėliai. Čiupinėk ką nori — rankų nesusitepsi. Paskui parodė plovimo boksą, kaip jie vadina. Įstūmė ten garvežį, užsidarė durys, stikliniame kambarėlyje paspaudinėjo knopkes, iš visų pusių ištryško karšto su visokiais, aišku, nuodingais chemikalais vandens srovės, ir viskas...

Ne, mūsiškiai taip nesutiktų dirbti. Nežinai, kokią detalę tau pakiš. Kitas reikalas, kai pats savo akimis matai, kaip Jonas ar Juozas čia pat jau prieš daugelį dešimtmečių pasaulinę šlovę iškovojusiomis staklėmis DIP nutekina kokiu smulkiu milimetru per storą ar per ploną detalę, pats kūju padedi šaltkalviui ją įvaryti į vietą. Tada garantuotai žinai — jeigu užsikirs, išplėš lizdą ar pati subyrės — kas atsitiko. Nereikia galvos sukti, ieškoti gedimo.

Labiausiai mus papiktino moterų diskriminavimas.

— Niekur nematėm moterų, — stebėjosi draugas B. — Nei mazutą semiančių iš duobės, nei karučiais vežančių pūdines arkines plytas, nei į vagonus kraunančių metalo laužą... Šiek tiek, ir tik jaunų, sėdi kontoroje. Pasidėjusios ant mažyčių stalelių kažkokius knygos dydžio aparačiukus, dažytais nageliais bakst bakst į klavišus... Bet tokia ten ir kontora. Trys kambariukai. Tai ne mūsų, kur du aukštai grūste prigrūsta moterų. Ir jaunų, ir visai išpendėjusių...

Siaubas! Moterys neturi lygybės dirbti vienodą darbą su vyrais! Aišku baisus nedarbas. Bet jeigu jos ir būtų išikovojusios teisę į darbą, ta teisė vis tiek liktų tik popieriuje: pabandyk eiti kur nos kelio remontininke ar į statybas — kur vaikus paliksi? nei lopšelių-darželių, nei prailgintos dienos grupių, nei internatų, specmokyklų protiškai šiek tiek laikinai atsiliekantiems vaikams, nei lagerių, nei kolonijų, kaip pas mus... tupėk namie, šokinėk apie vaikus, vyrą...

Dabar supratom, kodėl ten moterys tokios perkarusios, vieni kaulai. Iš vienos vyro algelės lašinių neprisiauginsi. O tas duondirbys dar tik ir tyko nusukti kokią markę ar kroną, kad galėtų iš tarybinio turisto nusipirkti geidžiamos vodkos butelį... Pas mus visai priešingai. Dirba kokia bobelė valgykloje, indus šaltu vandeniu terlioja ar kokį jovalą katile verda, tai ir pati soti, ir visa šeima prisivalgiusi. Užeik į bet kurią valgyklą — visos neapkabinamos, raudonos, sveikata ir riebalai trykšte trykšta... O jeigu kokia per pažintis ar už kuklią dovanėlę įsitaisė restorane, prekyboje ar nors paprasta tolimų traukinių palydove... Pati — auksuota sidabruota, namai — kilimai su krištolais, vyras geria tik gruzinišką markinį, vaikai — aukštosiose mokyklose. Kiekvienas duoda — kiek netingi, kiekvienas ima — pagal sugebėjimus...

— Tvirtos užsienio valiutos mums davė už trisdešimtį dar tvirtesnių tarybinių rublių, — pasigyrė draugas E. — Šį tą nusipirkom, kaipgi be suvenyrų grįši. Kas kostiumą, kad du, kas kailinį paltą žmonai, kas kelias atraižas dukroms suknelėms, kas dvi, tris ir keturias poras batų... Viskas pažiūrėti gražu, akį veria, bet turbūt nestipru — dirbtiniai, chemija, viena apgaulė...

Aišku reklama. Vidus tai supuvęs. Nors tie kostiumai mums būtų labai patogūs — visiškai nesilamdo. Po kokio rezultatų suvedimo su tokiu nuvirtai kur po krūmu, permiegojai, rytą atsikėlei, pasipurtei — ir kaip naujas, net kelnių kantai aštrūs. Bet nėra ko skųstis. Mūsiškiai, iš naturalių avių vilnos, tuo atžvilgiu niekuo nenusileidžia. Po krūmu pernakvojus, vis tiek atrodo taip pat, kaip ir einant į svečius. O mūsų batai dargi geresni. Jų kokie — odelė plonučiukė, minkštutėlė, eidamas nauju šaligatvių prisėmei batą — visą dieną žliugsės. Į mūsiškius nors kibirą vandens supilk — nesilaiko, gal tik padas atsiknos.

Iki vėlyvos nakties klausėmės malonių įspūdžių. Visi puikiai supratom: ten daug kur ir daug kas bloga. Žinoma, ruošdamiesi sutikti svečius, šeimininkai truputį apsišlavė, apsitvarkė, pasigražino. Visi taip daro. Bet vis tiek juodų dėmių nepaslėpsi.

Apskritai viskas praėjo, kaip mūsų lietuviški laikraščiai rašo: ''aukštu politiniu-idėjiniu lygiu''. Jeigu taip prieš kokius penkiolika metų būtume pasiuntę sveikinimo ir padėkos telegramą. Ten. Jam. Nors, beje, prieš penkioliką metų darbininkai į kapšalis nevažinėjo. Netgi soclenktynių nugalėtojai.

Išvadą pasidariau ir aš. Nebūdingą mūsų darbo žmogui. Nepateisinamą, bet suprantamą — šlapukas, dar nesubrendęs, nepakankamai sąmoningas, klasių kovoje neužsigrūdinęs, be to, ir socialinė kilmė ne visai tyra. Taigi ėmiau ir nusipirkau užsienietiškus baltus kaproninius marškinius. Suomiškus. Iš vieno tų ekskursantų. Beveik visą avansą nuplėšė. Bet užtai kaip šaunu buvo paskui! Juos vilkėjau ne per šventes, su jais vaikščiojau ne į operatyvinius, selektorinius, gamybinius pasitarimus, visokius posėdžius, susirinkimus, sąskrydžius, rezultatų suvedimus, papildomų, padidintų, pasitiktinių planų, įsipareigojimu priėmimus beveik kassavaitinių švenčių, jubiliejų, progų garbei. Priešingai. Jais vilkdavausi eidamas į darbą.

Įsivaizduokit: iš kamino leisdamas tirštų juodų dūmų debesį, iš cilindrų — pilkų garų kamuolius, pūkši garvežys, traukdamas ilgą virtinę liaudies ūkio krovinių prigrūstų vagonų. Iš garvežio kabinos lango iki pusės išlindęs mašinisto padėjėjas akinamai baltais marškiniais. Stotyje pakelėse žmonės išvertę akis vėpso į tokį nematytą dyvą, rodo pirštais. Kai kas gerklingesnis bliauna: ''Žiūrėkit! Nenormalus koks!..'' Bet aš negirdžiu ir nematau jų, nepastebiu į veidą, žinoma, ir žemiau, kertančių suodžių, mano akys žvelgia tik pirmyn, į šviesią ateitį. Arba atgal. Jeigu vagonus stumiame.

Po kiekvienos pamainos žmona, prisišildžiusi katilą vandens, ūkišku muilu trina kapitalistų lengvosios pramonės gaminį ir plūsta savo tarybinį vyrą — mane. Bet aš principingas.

Antrą mėnesį visas nuostabiųjų marškinių pilvas pasidarė lyg sušaudytas iš medžioklinio pauktiniais šratais: kibirkštys iš kamino ir cigaretės pradegino dailias, apvalias skylutes. Žmona mane keikė, jau ne tik marškinius skalbdama, bet ir adydama skylutes, atnaujindama siūles: nuo dažno skalbimo vientisas rūbas pradėjo skaidytis į sudedamąsias.

Trečią mėnesį marškiniai iš priekio atrodė lyg persirgę raupais: užadytos skylutės virto karpomis.

Vasarai baigiantis, maniškė oficialiai pateikė ultimatumą:

— Jeigu ir šiandien parneši tuos... — net žodžių jai pritrūko išreikšti pasišlykštėjimą kapitalistais, — tai... nepriimsiu į lovą!

Aš ją nuluptą pažįstu. Taip padarys, ką tu su ja? ir kam pasiskųsi? Profsąjungai, moterų tarybai? Vis tiek bus jos viršus. Pas mus moteris gerbiama ir vertinama: prigimdė nuo įvairių tėvų vaikų būrį — jai ordinas, visokias pašalpas, paramas, lengvatas ir pirmumus. Nesvarbu, kad nuogabambiai mažyliai čiulpia kažkieno apgraužtos silkės galvą, žaidžia butelių kamščiais. Nesvarbu, kad jie greitai iškriks į visas puses: tas į vaikų namus, tas į koloniją, tas į kalėjimą, ta papildys vienišų daugiavaikių motinų gretas...

Alternatyvos neturiu. Baigiantis pamainai, persirengiau. Užsimaukšlinau ištikimus senuosius marškinius: tamsius, išmargintus įvariaspalvių dėmių, storus — neperšaunamus, nebijančius nei ugnies, nei vandens, nei mazuto, nei suodžių. Kapitalistinius pakišau po sėdyne — bus kuo trinti garvežį. Nė velnio! Tokiu šlamštu nė suodino katilo nenuvalysi — kaip metalinis tinklas, nieko nesugeria. Nusviedžiau juos į šalį. Paskui apsigalvojau ir vėl pasiėmiau: nepaliksi juk voliotis, visa stotis žino, kieno jie, pakabins ant smaigo, ir visi kvatosis.

Įlipau į garvežį, atidariau kūryklą ir, susukęs savo buvusį pasididžiavimą gniutulan, sviedžiau į liepsną. Beveik visas avansas susiraitė, sutirpo ir išnyko. Net kvapo nepajutau — išlėkė pro kaminą. Uždariau kūryklą ir spjoviau ant karštų durelių. Tokiais erzatsais mūsų nepirksi!

Spjaunu aš ant tų supuvusių Vakarų! Tiesa, Suomija — Šiaurėje... Tad spjaunu ir ant Šiaurės! Ta pačia proga — ir ant Pietų: visi jie supuvę. Spjaučiau ir į Rytus — ant Japonijjos. Tačiau ji labai toli, o jeigu nenuspjausiu? Gali išeiti, kaip Frankas Krukas sakė: monkės biznis... Pasigirs: ''Šarap!'', ir neįrodysi, kad norai buvo labai kilnūs, tik kvapo trūko...

STASIO BARO DALIA

(Septyniasdešimtojo gimtadienio proga)

Stasys Santvaras

Ateinam į gyvenimą su mažesnėm ar didesnėm prigimties dovanom, su mažu, dideliu, o kartais ir su labai dideliu talentu. Na, ir su savo dalia; kiek tu susirasi draugų, kurie tave skatins, rems, padės tau per buvimo sėkmes ir nesėkmes tolyn keliauti, ir kiek tu susitiksi nedraugų, kurie be atvangos laidys nuodingas strėles į tavo širdį. Gal tai nėra gyvenimo taisyklė, bet, kaip žinom, taip gana dažnai atsitikdavo, taip ir dabar atsitinka.

Operos solistas Stasys Baras atėjo į gyvenimą su nuostabia prigimties dovana, su didžiu talentu; jis atsinešė itin gražaus tembro, itin gražių spalvų galingą dramatinį tenoro balsą, jautrią ir dainuojančią sielą. Pirmą kartą Stasį Barą išgirdau Kaune, Karininkų Ramovės salėje, kur buvo suruoštas jo pirmasis koncertas. Išgirdęs tą nepaprastą prigimties dovaną jo lūpose, nulenkiau prieš jį galvą. Jeigu Lietuvos nebūtų užgriuvusi baisioji nelemtis, Stasys Baras gan greitai būtų tapęs pažiba mūsų operos teatre ir gal ilgainiui to teatro garsą būtų išnešęs į platųjį operos pasaulį.

Čia ir susiduriam su žmogaus dalia, jo lemtimi. Stasį Barą mūsų tautos nelaimės pasitiko žalioj jaunystėj, jo gyvenimo pavasarį. Be abejonės, jis būtų pasirodęs Valst. Operos teatro scenoje, kur normaliose sąlygose, būtų galėjęs augti kaip operos solistas ir aktorius, bet lemtis išbloškė jį iš tėvų žemės, klajot benamiu paženklintu DP raidėmis, grimsti į abejones ir prarasti brangiausią Dievo dovaną — laiką...

Stasys Baras toj kelionėj nepalūžo, — turėjo pakankamai išminties ir valios nepasiduoti, nepaisant nepalankių sąlygų, siekti savo tikslo. Taip lietuvių išeivių tarpe bredno Stasys Baras, kurį gerai pažįsta beveik visi lietuvių kiemai svetimose šalyse.

Ar emigracinės sąlygos palankios talentams ugdyti? Kai gyvenome Vokietijoje, DP stovyklose, Stasys Baras su šeima (žmona Elena ir dukrom) gyveno Bavarijoj, ilgesnį laiką ten jis dirbo su komp. Kačinsku, sėmėsi muzikinės kultūros. Vokietijoj buvo surengta apie 200 jo koncertų. Koncertavo ir D. Britanijoj, kur susilaukė itin palankių vertinimų anglų spaudoje.

Atplaukus į JAV teko ir sūraus prakaito paragauti, kol įsitaisė viename Čikagos lietuvių banke ir tapo jo vykdomuoju viceprezidentu. Tai buvo kasdieninės duonos rūpesčiai, o ne polinkių ir gabumų ugdymas.

Danutė Stankaitytė ir Stasys Baras (Tosca ir Mario) Puccini operoje "Tosca", 1964.

Danute Stankaityte and Stasys Baras (Tosca and Mario) in Puccini's opera "Tosca", 1964.

Po koncerto Clevelande, 1972 m. Iš k.: Stasys Baras, D. Stankaitytė, J. Vaznelis, A. Stempužienė, A. Vasaitis.

After a concert in Cleveland, 1972. From left: Stasys Baras, D. Stankaityte, J. Vaznelis, A. Stempuziene, A. Vasaitis.

Amerikoj Stasys Baras dirbo su dirigentais A. Kučiūnu, Vyt. Marijošium, A. Vasaičiu, komp. Vl. Jakubėnu ir kurį laiką su komp. D. Lapinsku. Nauja ateivių banga, gan greitai JAV atkutusi ir ekonomiškai sustiprėjusi, pradėjo rengti koncertus. Stasys Baras tai pats vienas, tai su kolegom Dana Stankaityte ir Jonu Vazneliu, kartais ir su Algirdu Braziu, po kelis kartus koncertavo visose didesnėse lietuvių kolonijose Amerikoj ir Kanadoj, neaplenkė ir kitų žemynų. 1958 m. dienraščio Chicago Tribune surengtame dainininkų konkurse, tenorų grupėje, Stasys Baras laimėjo pirmąją vietą. Tada jam lyg ir atsivėrė vartai į platesnį pasaulį, bet jo teatrinis agentas reikalus taip patvarkė, kad jis net ir anais laikais garsioj Sullivan TV programoj... pavėlavo pasirodyti. Maždaug tuo pačiu laiku vokiečiai kvietė dainuoti Vokietijos operų teatruose, būtų tekę su šeima grįžti Europon, bet nelengva būtų buvę dukras perkelti iš amerikinių į vokiečių mokyklas. St. Baras pasiliko gyventi ir dirbti Chicagoj. Trumpai minint biografinius faktus, — tokie buvo Stasio Baro gyvenimo kalnai, kuriuos jam teko perkopti.

Išskirtinas Stasio Baro gyvenimo laikotarpis — jo darbai Chicagos Lietuvių Operoje. Jis, Dana Stankaitytė, Algirdas Brazis ir Jonas Vaznelis buvo tos operos pagrindas. Visi jie dainininkai profesionalai, visi turėjo gražius, išlavintus balsus, pajėgiančius įveikti sunkius bei sudėtingus vaidmenis operose. Daugelį metų jų operinio meno kultūros ugdytojas buvo dirigentas Aleksandras Kučiūnas. Chicagos Lietuvių opera pasiekė pasigėrėtinų meninių aukštumų, ilgainiui apie ją palankiai atsiliepė miesto didžioji spauda, pripažindama, kad tautinių mažumų tarpe — tai pats pajėgiausias operos teatras ir operinių veikalų pastatymu, solistų pasirodymais, puikiai skambančiu choru. Stasys Baras Chicagos Lietuvių operos scenoje su pasisekimu dainavo: Faustą, Don Jose (Carmen), Manrico (Trubadūras), Radames (Aida), Turiddu (Cavalleria Rusticana), Canio (Pajacai), Cavaradossi (Tosca), Florestanas (Fidelio), Liutauras (J. Karnavičiaus "Gražina"), Stasys Stanaitis (Jul. Gaidellio op. "Dana"). Komp. D. Lapinsko originaliose operose dainavo Meškio vaidmenį "Lokyje" ir kunigo pranciškono vaidmenį Mare, be to, dalyvavo G. Verdi "Requiem" pastatyme, koncertavo su žymiais JAV simfoniniais orkestrais.

Stasio Baro op. vaidmenų ir kitų darbų sąrašas — įspūdingas. Bet ar gali augti ir į operos meno viršūnes įkopti, kai vienerių metų laikotarpyje gauni dainuoti tik 3 ar 4 operose?

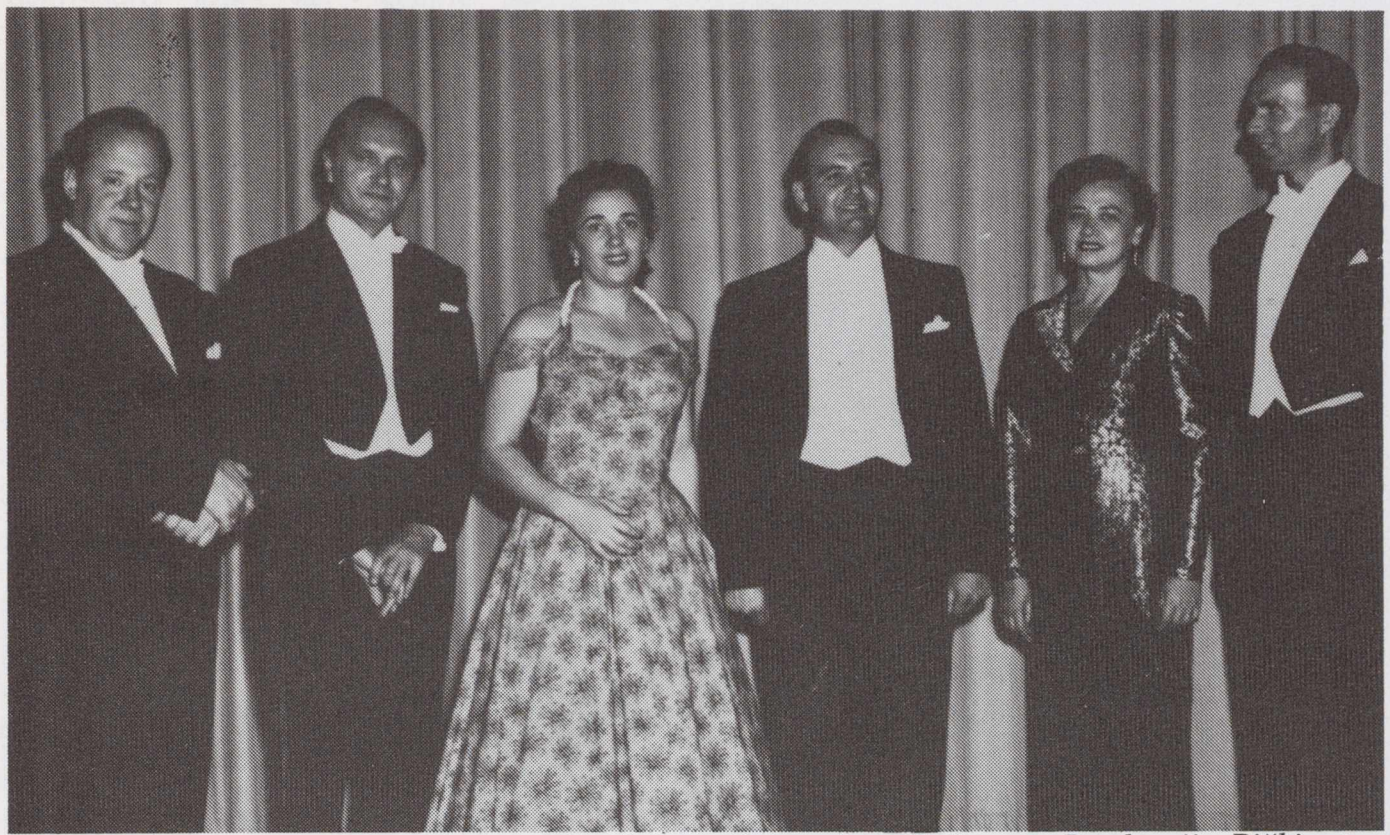

Po koncerto 1952 m. Iš k.: Vladas Baltrušaitis, Aleksandras Kučiūnas, Prudencija Bičkienė, Stasys Baras, Sofija Adomaitienė, Jonas Vaznelis.

After a concert in 1952. From left: Vladas Baltrusaitis, Aleksandras Kuciunas, Prudencija Bickiene, Stasys Baras, Sofija Adomaitiene, Jonas Vaznelis.

penkis Chicagos Lietuvių operos solistus: Daną Stankaitytę, Romą Mastienę, Stasį Barą, Algirdą Brazį ir Joną Vaznelį. Bėda buvo, kad juos visus ne kartą buvau girdėjęs koncertuojant, bet nebuvau nei vieno jų matęs operos vaidmenyse (keliaujant iš Bostono į Chicagą pasiklausyti operos, bilietai man buvo per brangūs). Tad kai scenoje pamačiau ''Danos'' generalinę repeticiją, pirmoji mintis šovusi galvon: ''St. Barui galėjau krauti žymiai sunkesnę ir dramatiškesnę naštą''. Nė trupučio neabejoju, kad Jul. Gaidelio ''Dana'' dar grįš į operos teatro sceną (Lietuvoj jau dabar ją būtų galima statyti), nes joje yra daug lapų tikrai geros ir vertingos muzikos. Dirigentas A. Kučiūnas prieš porą metų man prasitarė, kad ''Danos'' statymas yra vienas pačių reikšmingiausių Chicagos Lietuvių operos darbų. Tad su dėkingumu ir gilia pagarba žvelgiu į tuos, jų tarpe ir Stasį Barą, kurie Chicagoj Jul. Gaidelio operą pastatė.

1966 m. diriguojant komp. D. Lapinskui ir palydint Stuttgarto simfoniniam orkestrui, St.

Po ''Gražinos'' spektaklio Brooklyn, NY, muzikos akademijoje. Iš k.: Algirdas Brazis, Stasys Santvaras, Stasys Baras ir Jonas Vaznelis

After the performance of the opera "Grazina" at the Music Academy in Brooklyn, N.Y. From left: Algirdas Brazys, Stasys Santvaras, Stasys Baras, and Jonas Vaznelis.

Photo by V. Mazelis

Čia ir iškyla sena tiesa — Stasys Baras į pasaulinio masto operos solistus galėjo iškilti tik iš Lietuvos Valst. Operos teatro. Darbai Chicagos Lietuvių operoje buvo tik papildomi darbai, iš kurių duonos nevalgysi, bet Stasys Baras tame teatre dirbo su atsidėjimu ir pasišventimu. Gal būt, dirbo ir dėl to, kad ''Lakštingala negali nečiulbėti'' (Sal. Neris).

Nepamirštami yra mano susitikimai su Stasiu Baru, kai buvo planuojama, rašoma, o po to siūloma, peršama ir pagaliau statoma velionies komp. Jul. Gaidelio opera ''Dana'' (1969 m.). Tuo reikalu į Chicagą keliavau setpynius kartus! sprendimą, kad ''Daną'' reikia statyti padarė dirigentas A. Kučiūnas ir Operos valdyba. Tačiau tuo metu Jul. Gaideliui ir man reikėjo turėti rėmėjų ir draugų. Stasio Baro asmenyje radau ypačiai daug bičiulystės ir šilimos.

Operos veikalai gan dažnai kuriami įsiklausius į atskirus operos dainininkus (pvz. G. Verdi ''Otello'' vaidmenį kūrė ano meto garsiam tenorui Tamagno). Kai aš rašiau ''Danos'' lyrinę dramą, prieš akis turėjau Baras įdainavo į plokšteles dešimtį arijų, iš įvairių operų. Tai graži ir vertinga Stasio Baro gražaus ir galingo balso dovana ne tik mums, bet ir ateinančioms kartoms. Tik gaila, kad tikrai mažokai tų Stasio Baro įrašų į moderniąją garso techniką. Chicagos Lietuvių opera turi savo spektaklių įrašus į magnetofono juostas, tai ar nebūtų galima padaryti St. Baro įdainavimų atranką ir išleisti dar nors vieną jo plokštelę? Linkiu, kad apie tai pagalvotų Chicagos Lietuvių opera ir kiti jo draugai.

Kai Stasys Baras žengia jau į įsibėgėjusių

Stasio Baro šeima 1954. Dukra Rita, žmona Elena, dukra Daina, St. Baras
Stasys Baras' family in 1954. From l.: daughter Rita, wife Elena, daughter Daina and Stasys Baras

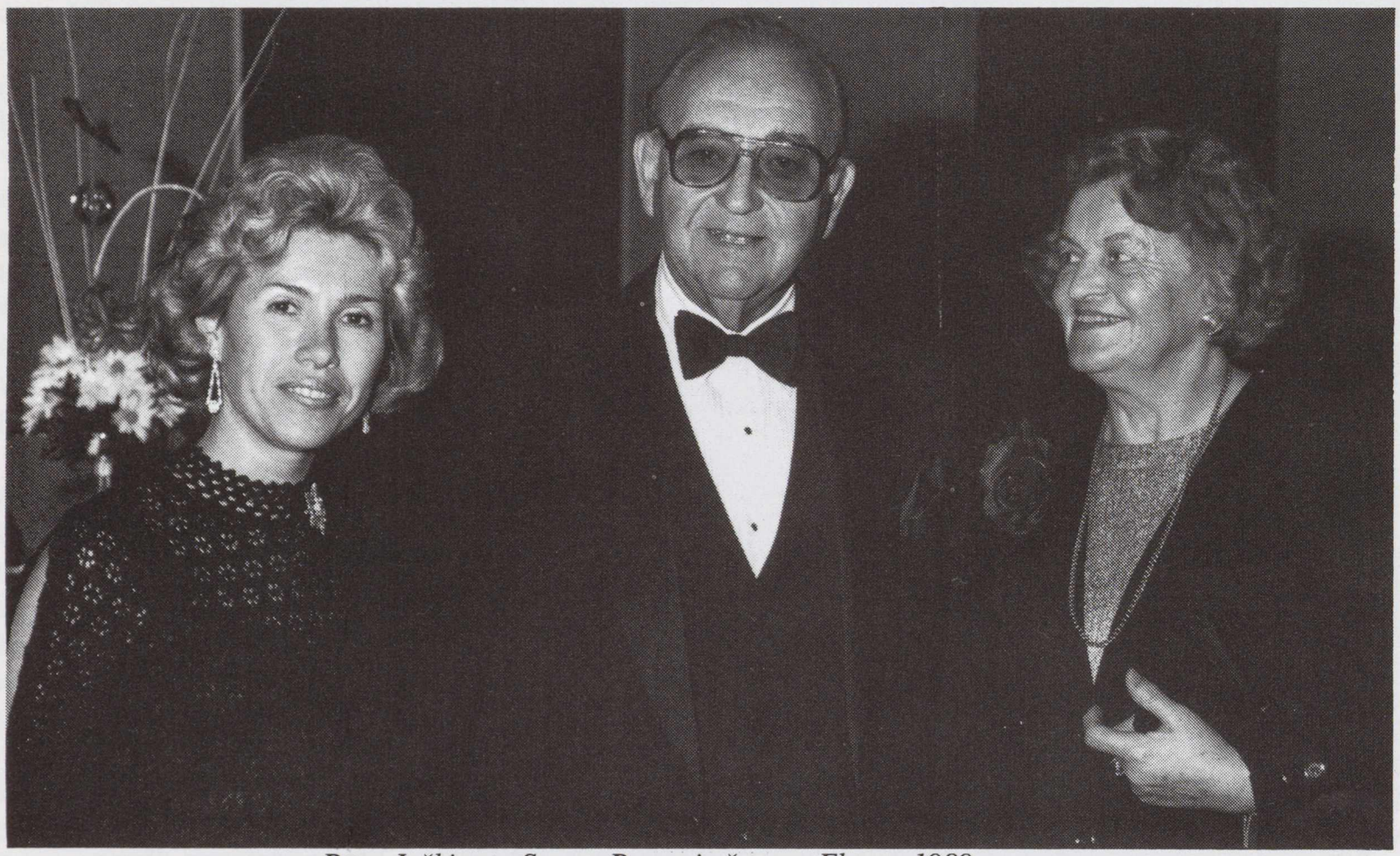

Rūta Juškienė, Stasys Baras ir žmona Elena, 1989.
Ruta Juskiene, Stasys Baras, and his wife Elena, 1989.

Photo by J. Tamulaitis

pensininkų amžių, jam nuoširdžiausiai linkiu sveikatos, na ir to, kad jis neleistų per greit apsikloti dulkėmis tai nuostabiai Dievo dovanai.

* * * * *

Stasį Barą, tada dar Baranauską, teko arčiau pažinti 1945 metais Vokietijoje, amerikiečių globojamoje Haunstetten lietuvių išeivių stovykloje, Augsburge. Ten buvo įsikūręs ir Lietuvos operos solistas Jonas Butėnas, kurio dainavimo studijoje Lietuvoje Baras mokėsi dainavimo. J. Butėnas dainavimo mokėsi Italijoje, buvo neblogas pedagogas, todėl Stasys sugrįžo pas jį mokytis ir Augsburge. Į tą pačią stovyklą atsikėlė ir kompozitorius-dirigentas Jeronimas Kačinskas. Tai davė progą ir Stasiui su juo dirbti, paruošti repertuarą.

Be Stasio, apie Kačinską netrukus susibūrė visa grupė, dar Lietuvoje išsilavinusių dainininkų: J. Šeštakauskienė, J. Krištolaitytė, J. Butėnas, A. Paukštys. Ši grupė, pasikvietusi klarnetistą A. Ambrozaitį, su pasisekimu koncertavo didesnėse lietuvių išeivių stovyklose, įvairiose Vakarų Vokietijos okupacinėse zonose. Ne kartą koncertavo amerikiečių, anglų bei prancūzų kariams. Tokiuose koncertuose tekdavo ir man, kai kada, J. Kačinskui negalint, solistams akompanuoti.

Negalima nepaminėti Stasio įsidėmėtiną sprendimą — baigti dainininko karjerą savo pačioje dainavimo viršūnėje; nepasidavė pagundai, kaip keli iškilieji dainininkai, jų tarpe Šaliapinas ir mūsiškis Kipras Petrauskas, dainavimą tęsti ir po to, kai balsai pradeda silpnėti... Vietoj to Stasys mums davė savop ''testamentinę'' operų arijų plokštelę, kurią taikliai įvertino komp. Vl. Jakubėnas: ''Išgirdome Stasį Barą-Baranauską ne tokį koks jis čia kartais esti scenoje, dalindamas savo jėgas tarp Standard Federal Savings banko ir dainavimo, bet tokį koks jis būtų buvęs jei likimas jam būtų lėmęs pilnai pasišvęsti dainavimui...'' Tokį Stasį Barą mes prisimename ir šiandien jam švenčiant garbingą gimimo metų sukaktį ir kartu džiaugiamės jo šviesia mintimi palikti išeivijos muzikos istorijoje savo pėdsaką ta arijų plokštele.

Algis Šimkus

* * * * * * *

Stasys Baras savo karjerą Standard Federal taupymo ir skolinimo bendrovėje, pradėjo 1958 metais. Jį pasikvietė į bendrovės tarnautojų eiles pats bendrovės įsteigėjas ir prezidentas Justinas Mackevičius, Sr. Baro giedojimas per vienas laidotuves atkreipė Mackevičiaus dėmesį; Mackevičius nusprendė, kad žmogus turintis tokį gražų balsą turi ir kitų talentų, ir pasiūlė jam tarnybą bendrovėje, nejudamojo turto įkainuotoju.

Tose pareigose Baras išbuvo 18 metų, pakildamas iki vice-prezidento pozicijos. Darbas buvo sunkus ir atsakomingas, bet Barui — prie širdies. Įvertindamas jo gabumus statybos srityje, bendrovės prezidentas paskyrė Barą visų naujų įstaigų statybos ir įrengimo darbų, bei visų jau esančių skyrių remontavimo ir praplėtimo, viršininku. Šiose pareigose Baras turėjo atrasti tinkamus žemės sklypus, tartis su architektais ir rangovais, išrinkti baldus ir kitus įrengimus. Įpatingai svarbus buvo bendrovės naujų skyrių pastatymas Downers Grove, Garfield Ridge ir Oak Lawn rajonuose.

Standard Federal besiplečiant ir klientų skaičiui augant, bendrovės prezidentas nusprendė, kad taupymo skyriui reikalingas asmuo sugebantis prieiti prie žmonių, juos patraukti. Tad 1976 metais to skyriaus viršininku paskyrė St. Barą; tai buvo svarbus

1983 m. Lietuvių Fondo Taryba. Sėdi iš k.: dr. G. Balukas, V. Naudžius, M. Remienė, Tarybos pirm. St. Baras, M. Lenkauskienė ir dr. A. Razma. Stovi: V. Kleiza, dr. K. Ambrozaitis, P. Kilius, K. Barzdukas, J. Vaznelis, D. Kojelytė, A. Juodvalkis ir A. Bagdonas.

The Council of the Lithuanian Fund, 1983. Seated. From l.: G. Balukas, MD; V. Naudzius; M. Remiene; Chairman St. Baras; M. Lenkauskiene; Dr. A. Razma. Standing: V. Kleiza; Dr. K. Ambrozaitis; P. Kilius; K. Barzdukas; J. Vaznelis; D. Kojelyte; A. Juodvalkis, and A. Bagdonas.

Photo by P. Maleta

1979 Standard Federal Bank vadovybė. Sėdi iš k.: D. Chiapetta, prezidentas J. Mackevičius ir D. Mackevičius. Stovi: R. Andersen, J. Cummings ir St. Baras

The executives of the Standard Federal Bank in 1979. Seated. From l.: D. Chiapetta, president J. Mackevicius and D. Mackevicius. Standing: R. Andersen, J. Cummings and St. Baras.

postas, kadangi jo žinioje buvo visos bendrovės taupymo sąskaitos ir klientų aprūpinimas; jis nustatė sąskaitų ir ''certificate'' nuošimčius, įvedė naujo pobūdžio sąskaitas, nustatė bendrovės taupymo sąskaitų taisykles ir eigą.

Vadovaudamas taupymo skyriui, Baras buvo pavyzdžiu tarnautojams, kaip elgtis su klientais, ir pavyzdžiu kitų skyrių viršininkams, kaip reikia elgtis su tarnautojais. Jį gerbė ne tik jo skyriaus, bet ir visi bendrovės tarnautojai, išrinkdami jį tarnautojų ''Pensijos plano 'trustee' ''. Jam vadovaujant, taupymo sąskaitų bendra suma pakilo nuo 294 milijonų dol. iki 792 milijonų dolerių.

Už visus jo nuopelnus Baras 1979 m. buvo pakeltas vyresniuoju vice-prezidentu, — tapo vienu iš aukščiausių bendrovės pareigūnų, kurio pagrindinė pareiga buvo patarimai bendrovės prezidentui, nustatymas bendrovės užsimojimų—planų ateičiai. 1983 m. S. Baras išrinktas į Direktorių Tarybą, kuri yra bendrovės vyriausias organas. 1986 m. Baras išėjo į pensiją, bet Direktorių Taryboje pasiliko iki šios dienos. Bendrovė, steigdama naujus ar atnaujindama senus skyrius, vis dar pasinaudoja jo patirtimi.

St. Baras, būdamas Direktorių Taryboje bendrovėje, kurios turtas viršija 1,2 bilijonus dolerių, kėlė Lietuvos vardą, pats rėmė lietuvišką veiklą, išrūpindavo ir bendrovės paramą lietuviškiems reikalams. Jo pastangomis Standard Federal aukoja Lietuvių Fondui, Lietuvių Bendruomenei, Lietuvos Vyčiams, Lietuvių Operai, Tautinių Šokių ir Dainų šventėms, ir kitoms lietuviškoms organizacijoms.

Rūta Juškienė

* * * * *

Stasys Baras su žmona Elena įstojo į Lietuvių Fondą 1971 metais, savo įnašą nuolat didindamas. Gerai žinomas ne tik kaip puikus tenoras, bet ir bankininkas-finansininkas, 1974 m., XI-me narių suvažiavime, išrinktas į Lietuvių Fondo tarybą trijų metų terminui ir nuo to laiko nuolat perrenkamas.

Išrinktas į tarybą, St. Baras buvo pakviestas į valdybą ir finansų komisiją kur, pasinaudodamas savo finansine patirtimi, tvarko Lietuvių Fondo kapitalo investavimą, jo ugdymą. 1982 m. išrenkamas tarybos pirmininku. Jam vadovaujant — Lietuvių Fondo kapitalo telkimas pagyvėjo; jo pastangomis 1984 m. gauta 100,000 dol. auka (aukotojas ir šiandien dar neskelbiamas), paskatinusi ir kitus lietuvius prisidėti, kad LF pasiektų keturių milijonų dolerių sumą. 1984 m. buvo derlingiausi LF veikloje, per vienus metus gauta 420,000 dol. aukų. St. Barui pirmininkaujant, per trejus metus gauta aukų arti milijono dolerių (953,000).

Lietuvių Fondo įstatai neleidžia rinkti pirmininku to paties asmens, ilgiau kaip trims metams. St. Baro pirmininkavimo terminui pasibaigus, jis buvo išrinktas į pelno skirstymo komisiją, kuriai pirmininkavo 3-jus metus, — įvesta griežtesnė paramą gaunančių institucijų ir asmenų atsiskaitymo tvarka; į pelno skirstymo komisiją reikalaujama deleguoti nesuinteresuotus LF narius, kad būtų išvengta asmeninio intereso (conflict of interest). Lietuvių Fondo įstatai numato pelno skirstymo komisiją sudaryti iš 6 narių: 3 narius iš LF tarybos ir 3 deleguotus LB Krašto Valdybos.

1988 m. St. Baras vėl išrenkamas tarybos pirmininku, — tas pareigas tebeeina ir dabar. Jis vėl surado neskelbiamą aukotoją, LF-ui paaukojusį 50,000 dol.

Stasiui Barui pirmininkaujant, Lietuvių Fondo veikla plečiasi, kapitalas ir nariai auga, paramai skirtos sumos didėja, atskaitomybė tobulėja, visuomenės pasitikėjimas — stiprėja.

Stasiui Barui, švenčiančiam 70 metų sukaktį Lietuvių Fondas didžiuojasi turėdamas jį savo vadovaujančių narių tarpe ir linki sveikatos ir ištvermės.

Lietuvių Fondas

* * * * *

Mano dainavimo mokytoja Carmela Cafurelli, išgirdus Stasio ''Radameso'' ariją buvo pritrenkta. Ji pažino Caruso ir žinojo operų dainavimo problemas ir detales... Man pasakė, kad Caruso niekad su tokia jėga aukštos arijos gaidos neišdainuodavo...

Aldona Stempužienė

* * *

Stasio Baro 70-tojo gimtadienio (gegužės 26) proga, šiltus, draugiškus sveikinimus siunčia: Prudencija Bičkienė-Jokubauskienė, Vytautas Marijošius, Danutė Stankaitytė, Jonas Vaznelis, A. Kučiūnas.

VAIZDAI IŠ LIETUVIŠKOS VEIKLOS

Los Angeles

Julija ir Emilis Sinkiai, paaukoję Tautos Fondui 50,000 dol.

Julija and Emilis Sinkis donated $50,000 to National Foundation.

53,400 dol. Tautos Fondui

Julija ir Emilis Sinkiai gyveną Santa Monikoje, CA. 1990-ųjų metų išvakarėse, paaukojo Tautos Fondui 50,000 dol., prieš tai buvo paaukoję gražią 3,400 dol. sumą. Jų pageidavimas — aukotus pinigus skirti atgimstačios Lietuvos seneliams, našlaičiams ir besimokančiam jaunimui pagelbėti.

Savo dosnumu visoms organizacijoms, bei daugeliui pavienių žmonių, Julija ir Emilis Sinkiai yra šviesiu pavyzdžiu ir įkvėpimu visiems lietuviams, galintiems ištiesti pagalbos ranką vargstančiai Tėvynei. Jiedu įkvepia visus lietuvius surasti galimybes, sutelkti jėgas ir remti gimtąjį kraštą, ypatingai dabar, esant kritiškai padėčiai dėl nepriklausomybės atstatymo.

Albinas Markevičius
Tautos Fondo,
Kalifornijos skyriaus pirmininkas

———————

Nijolė Sadūnaitė Kalifornijos Respublikonų Tautybių Grupių apdovanota atžymėjimu, už ilgametę kovą už ''Žmogaus teises''.

Nijole Sadunaite with the medal awarded to her by the Califonia Republican Heritage Groups Council in recognition of her long struggle for "Human Rights."

Photo by Valerija Baltušienė

Veikli visuomenininkė Rūta Sakienė, sveikina dar vieną gimtadienį, Los Angeles Lietuvių Tautiniuose Namuose surengtame pokylyje. Šalia pusbrolis dr. P. Švarcas.

Very active in Lithuanian community, Ruta Sakiene greets one more birthday at the party at Lithuanian National Center in Los Angeles. Next to her is her cousin P. Svarcas, M.D.

Photo by Valerija Baltušienė

Po Dalilos Mackialienės literatūros rečitalio, Los Angeles bal. 1. 1990. Iš k.: sol. A. Gedminienė, komp. A. Jurgutis ir Dalila Mackialienė.

After the literary recital of Dalila Mackialiene, Los Angeles, April 1, 1990. From left: soloist A. Gedminiene, composer A. Jurgutis and Dalila Mackialiene.

Photo by V. Gilys

ENGLISH SECTION

A NOVEL

ON THE BUS

by Pulgis Andriušis

Translated by Darius Udrys

Writer Pulgis Andriušis reading his writings. Drawing by A. Docius.

Pulgis Andriušis skaito savo kūrybą — dail. A. Dociaus linksmas piešinys.

Today's bus from Birštoń to Kaunas is carrying only half of its capacity of passengers and is sleepily making its way toward its destination.

Remembering the nature of Birštoń residents, it did not surprise me that most of the passengers were elderly vacationers: three army officers, their starched collars unbuttoned; a stout priest, immersed in his holy book; a pair of Jews; a few old women dressed in black, one of which was still wearing an old-fashioned white lace collar; and several other stout-looking citizens, bureaucrats, contractors and homeowners, for whom it was time to begin worrying about rheumatism, arthritis and other aches and pains associated with advancing years and increasing medical bills. So all of the coathooks and overhead compartments of the bus were full of indescribable and (to the healthy) unrecognizable orthopedic devices.

But by one window, apart from the rest, sat a young, light-haired girl, wearing a closely knitted blue dress and reading a French novel, occasionally glancing at the autumn birches and fields passing by. Emerging from the forest, the sun began to play on the ringlets of her hair, revealing her pretty oval face, tan from the summer sun.

On the corner clotheshook hung a wide tunic (obviously produced in some foreign country). Apparently, she had placed part of her belongings under this tunic. Above her, in the overhead compartment, sat a fancy suitcase, decorated with many colorful stickers. The girl had covered her legs with a beautifully patterned blanket. She was the celebrity, a flower blossoming among dry, wilted stalks.

We only stopped in Prienai long enough for the "resourceful" chauffeur to down a few glasses of the town's famous beer, and to take on some more passengers. The engine was already running and the door about to close when an average-sized student, bedecked with fraternity pins and decorations, jumped into the bus, all ready to attend the student semester dance, or to engage in some other madcap deviltry "on the town." The gold and silver accents on his fraternity cap flashed the reflected light of the now evening sun; a ribbon was stretched across his chest, his collar freshly starched, his face glowing and healthy. "Prienai" is off to conquer "Kaunas!"

The chauffeur was glad to have finally found such a limber interlocutor and motioned for the student to sit in an empty seat behind him. Before sitting down, the beer-town academician (with his "conqueror's gaze") shot a glance down the aisle of the bus. The glance stopped (or more appropirately, "tripped") on the blond girl, and suddenly the weekend warrior lost all of his valour. Waving his hand for the chauffeur to be quiet, he modestly approached the girl and requested her permission to sit in the empty seat next to her. The girl, losing touch with her book, expressionlessly nodded her head, adding:

"Such a request is unnecessary. The bus belongs to everyone who has tickets."

The student's face, no longer glowing as it had been minutes before, had turned red to the ears. Finding his voice he managed to whimper:

"All the same, I didn't think it would hurt to ask... "

"I appreciate your courtesy, even though it was unnecessary," replied the girl, in a more encouraging tone, "I just don't like obligatory courtesy. Well, what's your destination?"

Her last question was so open and friendly, that the conqueror immediately sensed that his armor was likewise unnecessary, as he had suspected upon noticing the French novel on her lap, her exotic luggage and fashionable attire. After regaining some of his original color, the student began to converse with the girl as if she were an old friend. He told her about tonight's fraternity dance (which he planned to attend) and, "in love at first sight" with this pretty girl, showered her with questions, burning with curiosity to learn all that he could about her, and ready to slow down or even stop the bus, which (under the direction of the bored chauffeur) was inevitably speeding toward the end of its journey.

"Are you a student, Miss?" he asked, glancing at the French book.

"Yes, I ... am studying people, life... " she replied with a sad smile, brushing back a few golden strands of hair which had fallen on her bronze forehead.

Seeing that the student was intensely eyeing her suitcase, covered with colorful stickers from foreign hotels, she began to tell of her travels through Europe. Stories of the Mediterranean Sea with its romantic seaside towns and cities, of the Alps and the Schwarzwald... rang in the village-boy's ears.

Our fraternity man, not having traveled beyond Riga and Karaliaucius, and entranced by the names of distant lands and countries, sank into his seat, knowing that his wings were much too short for such flights; that his father's earnings from the Prienai market were barely enough to finance his son's studies in Kaunas.

The bus began to decelerate as it approached the steep downgrade on the outskirts of Kaunas; the student had to act quickly and decisively, so that this most interesting acquaintance would be more than just a sweet memory of an autumn trip to Kaunas.

"A first acquaintance may not be sufficient reason..." he began, wanting to invite her to tonight's dance, but the girl did not let him finish; she smiled even more sadly and quietly noted:

"A first acquaintance is sometimes the last..."

The student jumped to his feet, ready to fervently to protest, but the bus was already approaching the terminal, the passengers were bustling, removing packs from overhead compartments, buttoning coats; the time had come for lightning action, not words; forward into battle! The student politely offered his help and was already reaching for the girl's belongings, but the girl remained seated amid the whirlwind

of passengers clamoring and pushing to get off. She began to resist with an unexpected resolve, saying:

"No, no, you climb out first and perhaps you will help me outside, but for now the chauffeur will help me as he has agreed to."

Her smile took on a slightly cynical air, which the student did not have time to notice.

Green with envy of the chauffeur, the student waited impatiently outside until all of the passengers had staggered or tripped off the bus. He was getting ready to jump back into the bus, but at that moment his princess, his "beautiful one" appeared in the door... with a pair of crutches under her arms.

The student disappeared into the crowd.

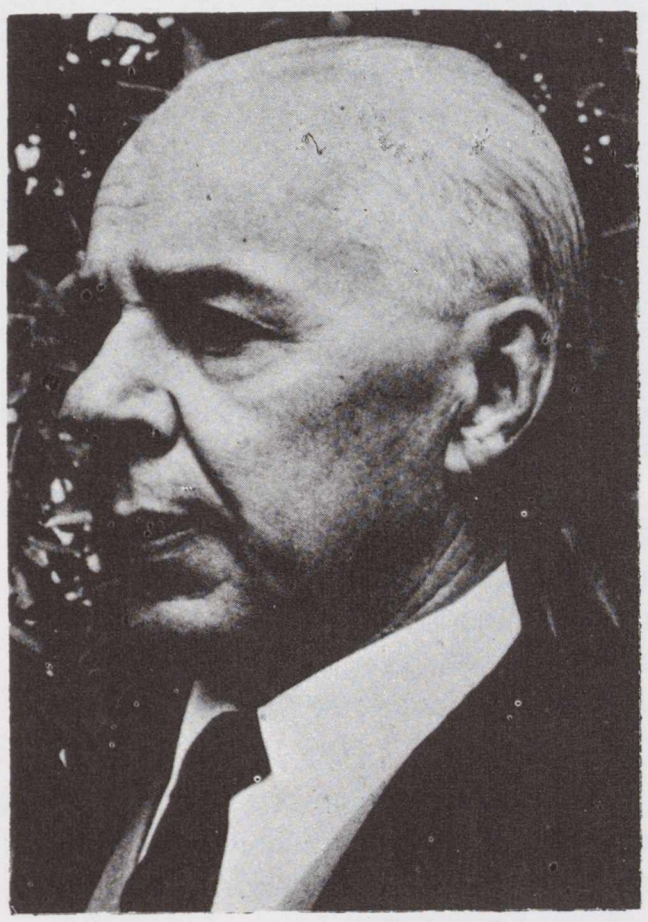

Author Pulgis Andriušis.
Rašytojas Pulgis Andriušis

Pulgis Andriušis was born on March 18, 1907 in Gaidžiai, near Tauragnai burg, Lithuania. In 1926 he graduated from high school in Kaunas and studied literature at the University of Vytautas The Great in Kaunas. He started his writing career by contributing to Lithuanian periodicals humorous accounts of his travels through Europe and Morocco in 1928. He also wrote stories about the beauty of nature, and distinguished himself as a critic of literature and theatre. He translated Cervantes' "Don Quixote" in 1943. In 1944 he left Lithuania for Germany, and in 1949 he emigrated to Australia, where he continued to write. He depicted with humor the life of Displaced People in Germany. In 1948 he wrote a children's book "Vabalų vestuvės" (The Wedding of Bugs). In 1947 he was honored with an award by the Lithuanian Red Cross for the book "Anoj pusėj ežero" (On the other side of the Lake), a collection of short stories. In 1951 he was honored by the Lithuanian Writers' Association for his book "Sudiev, kvietkeli" (Goodbye Little Flower). In 1953 he wrote a novel about his travels "Laivas linksmybės" (A Ship of Fun), and a novel "Tipelis" (A Character).

His works are written with great lyrical feeling and abound with descriptions of nature and of peasant life.

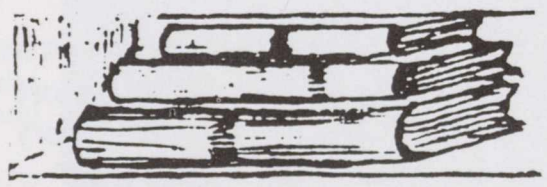

THE GYPSY

A gypsy and a Lithuanian were walking on the road, when they both became hungry at the same time. The Lithuanian had a young fat shoat and the gypsy a chicken. Said the Gypsy to the Lithuanian:

"Let us eat your shoat now, and when we get hungry again, we will eat my chicken."

"Agreed," responded the Lithuanian.

So they ate the shoat. After feasting they continued on the road; after another interval they again became hungry. They sat down, and the gypsy knew that he was now supposed to share the chicken, and he said:

"No use figuring, sir. I admit that chicken meat is very tasty, but two people would never be satisfied on such a small meal — do you know what! I have a plan. Let us lie down for sleep and rest, and he who will dream a better dream shall have the chicken."

"Agreed," said the Lithuanian.

The gypsy lay down and fell asleep. The Lithuanian, being very hungry, could under no circumstances fall asleep, so he ate the chicken. A little later the gypsy awoke and related his dream.

"You see, sir, as soon as I fell asleep, a host of angels descended and carried me away up, up into the heavens, and behold, God Almighty seated me at His right hand, inquiring all about me, and if all fared well with me! And the Sacred Virgin, did She ever fete me! Food without end! Goose and duck; everything under the sun, all that lacked was swan milk. And what didst thou dream, thou to whom may the Gods bestow health!"

"As for me," said the Lithuanian, "seeing that all fared thee so well in the heavens I thought to myself: 'A fool thou wouldst be to return to this world of tears and sorrow.' So I ate your chicken."

*(from **Evening Song,***
V. Beliajus)

Professor Returns to Lithuania

When Emanuelis Jarasunas left the tiny Baltic nation of Lithuania, it was near the end of World War II when the country was caught between Nazi and Soviet armies. He was nine years old.

In May of 1990, Jarasunas, professor of industrial technology at California State University, Long Beach, plans to return to Lithuania to help organize the first independent university within the U.S.S.R.

Jarasunas, who first joined the CSULB faculty part-time in 1970 and full-time in 1975, has been elected as an External Member of the Restoration Senate of the Vytautas Magnus University in Kaunas, Lithuania. Membership is divided evenly between Lithuanians both inside and outside the country. Jarasunas plans to be present for the founding session of the Restoration Senate on May 24-27.

Due to return in August, the Santa Monica resident will receive no salary for his work, only accommodations. "We are going to make every effort to expose new philosophies, from religion to education, to all the students. We must give them this exposure. Why? Because that's the future of the nation," he said.

This latest visit would be Jarasunas' seventh to Lithuania since his parents fled with him, first to spend five years in Germany and then to a new home in the United States. "When I went back three years ago, I toured with a guide who would not deviate from the itinerary. Last year, they told me to go wherever I wanted. The results of that kind of change speak for themselves," he said.

In recent weeks, no new visas for travel to Lithuania were being issued, Jarasunas explained. "This is not a political issue," he said. "We are proceeding and let them tell us no.

"Naturally, we cannot enter if we do not have visas. But just by proceeding, and seeing what happens, we are giving an acid test to new policy," he added.

The tense political situation hasn't dimmed Lithuanians' enthusiasm for enrollment, Jarasunas explained. When 600 openings were announced last year, there were 9,500 applicants.

The Vytautas Magnus University was the principal university of the independent republic of Lithuania; after the Soviet occupation of Lithuania it was dissolved on Oct. 31, 1950, by order of the Minister of Higher Education of the U.S.S.R. The university was declared restored on April 28, 1989, and classes for about 180 first-year students began on Sept. 1, 1989, in Kaunas.

(CSULB News Release)

"THE MOMENT WE ALL WAITED..."

IV ANNUAL POLITICAL SEMINAR

by Dalyte Trotmanaite
Student, Calif. State Univ., L. A.

The IV Political Seminar sponsored by the Washington, D. C. chapter of the Lithuanian-American Youth Association was held in Washington, D.C. May 4-6. It was a rare opportunity to meet and share experiences with various people who have an impact on policy making in America.

The weekend began Friday, May 4th, at the Senate Dirksen Office Building (where U.S. Senators have their offices, staff, and conference rooms) with Registration and a Congressional Briefing Introduction by Paulius Mickus and Ginta Palubinskaite. Our guest speakers for the U.S. Congressional Briefing included Senator Paul Simon (D-IL), Senator Alan Dixon (D-IL), and Senator Claiborne Pell (D-Ri).

Directly following the Congressional Briefing, we were instructed on ways to go about lobbying our Senators, which was the next item on the agenda. We dispersed into small groups according to state and began our first exercise in influencing policy making.

After lunch at Hunan Cafe, a nearby Chinese Restaurant, William Hough, an expert in International Law and a legal advisor to the Republic of Lithuania spoke on recent developments in Lithuania. Bill Hough recently travelled to Lithuania and had some very interesting experiences to share with us as well as briefing us on the political and economic platform of the Lithuanian leaders. As Bill Hough is an attorney himself, he provided us with the backbone of the International Law argument which he states, aside from all people having a right to self-determination, is the strongest argument we can use in defending Lithuania's leaders' decision to declare Independence.

Following lunch, the group of 160 participants gathered at the U.S. State Department where Arunas Pempkus (currently on staff at the State Department) arranged a U.S. Department of State briefing by Mr. Curtis Streuble, the Deputy Director for Bilateral Political Relations (Office of Soviet Affairs) and Ms. Ingrid Kollist (who happens to be Estonian), an international economist (Bureau of Economic Affairs & Business Affairs). Next, the participants were taken on a tour of the U.S. Department of State, which gave us a chance to see how and where Premiers of all countries are welcomed and entertained as well as on which table America's Declaration of Independence was signed. A truly fascinating tour.

Our first day ended with the participants meeting at a nearby club, where we relaxed, shared our thoughts, and informally got to know one another.

The second day got off to an early start. The morning began with announcements from Alvydas Saplys, the President of the World Lithuanian Youth Association. Immediately following him, Ariana Rastauskaite, the Chairperson of the Organizational Committee for the VII World Lithuanian Youth congress (1991-1992), spoke giving us some insight into the planning of the next Congress which will take place in South America.

Lithuania's Prime Minister Kazimiera Prunskiene.
Lietuvos Ministerė Pirmininkė Kazimiera Prunskienė.

The moment we all waited for had arrived. With the announcement of Lithuania's Prime Minister Kazimiera Prunskiene's entrance into the conference room, the entire audience rose to its feet, the clapping grew louder and louder ending in unison, as the public greeted the new Prime Minister of the Independent Republic of Lithuania. We were overcome with joy and admiration as she stood on the platform with a smile and radiance I will never forget. She mentioned in her speech that she thought she was going to be addressing a congregation of American Youths and was overjoyed when she saw the Lithuanian tri-color flag and even some familiar faces. Prime Minister Prunskiene didn't look worn out or tired, but it was something that was understood considering her nonstop meetings with the President, Congress, various other U.S. Government Officials and the press, at which Viktoras Nakas acted as her official interpreter. She expressed her gratitude to the American people for being so open and generally felt she was received warmly by the U.S. Government. She spoke briefly on Lithuania's economic problems and later answered some specific questions regarding industry and trade. A news conference directly followed the meeting where there was a line of television, radio, and newspaper reporters waiting for a chance to interview the Prime Minister.

The afternoon began with lectures focusing on Lithuanian Economic Reform by Prof. Lawrence Summers (Dept. of Economics, Harvard University), Economic Advisor to the Republic of Lithuania, and Prof. Feliksas Palubinskas, Economic Affairs Committee Chairman of the World Lithuanian Community.

Later, Ms. Danele Bieliauskaite-Vidutis, Director of Programs in the Office of U.S. — U.S.S.R. Academy Joint Ventures for the University of Maryland, gave us information regarding exchange programs between students in the U.S. and U.S.S.R. She also briefed us on scheduled academic exchanges with the new Republic of Lithuania.

The day ended with the Lithuanian-American Youth Association (JAV LJS) Annual Convention, during which Boston, Massachusetts was nominated and almost unanimously elected the next 2 year home of the executive committee of the Lithuanian-American Youth Association.

The second day came to a close with a dance at the Hyatt Regency Hotel (where many of the participants were staying).

The third and final day of the seminar began with Holy Mass at the Lithuanian Legation. The Honorable Stasys Lozoraitis, Charge D'Affairs for the Republic of Lithuania in Washington, D.C. and the Holy See, received us and congratulated us on the success of the seminar. He was pleased to see so many participants and encouraged everyone to keep the pressure on in our local districts as well as in Washington, D.C.

We were then delighted with a piano concert by Mr. Justas Dvarionas of Vilnius, Lithuania (son of Balys Dvarionas a famous Lithuanian pianist) who will be making scheduled performances in cities throughout the U.S. and Canada.

Closing remarks were given by Darius Suziedelis and Paulius Mickus, thanking all the Honorable Stasys Lozoraitis, all the speakers, and all the participants. The reception that followed gave all of us a chance to exchange addresses, phone numbers, and goodbyes until the Fifth Annual Political Seminar next May.

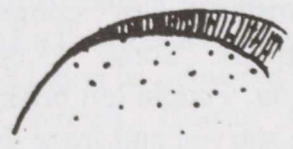

America's Lack of Support for Lithuania's Independence

by Viole Arbas

Americans cheered the fall of the Berlin Wall with the realization that until all people everywhere are free, none of us really are. Long ago, we aided in restoring the dignity of Japan. And now, America holds great hope for the purported "perestroika" and democratization of the Soviet Union. We've forgiven the imperialistic follies of the powers that brought ruination to their own and other nations. How ironic now our reluctance to recognize the dignity of the nations so victimized by German and Soviet oppression, after it's taken 50 years for them to recoup enough strength to stand before the world and plead recognition of their dignity as nations. I speak of Lithuania, Latvia and Estonia, countries most people had never heard of as recently as a month ago.

For lack of historical experience, most Americans would find it difficult to fathom the viciousness of Soviet occupation. Only Hitler matched the brutalities of Stalin. As a small sample, I'll relay the experience of one family immediately following the final occupation of Lithuania.

At 1:00 AM, my friend's home was surrounded by Red Army soldiers. At gunpoint, her husband and she, carrying a 3-day old newborn, were ordered into a truck, not allowing them time to pick up a single possession other than the clothes they were wearing. Their crime was successfully operating a mid-sized productive farm — they were "bourgeois." They, along with others, were driven to the woods of Siberia and left — left to serve a 25 year sentence before being allowed to return. Later, family members found their home in ruins. All the bricks had been dismantled in a search for nonexistent gold. Three years ago she told me that they'd survived due to the kindness and generosity of the local Siberians who had found them. Last year, this woman's only grandson was drafted into the Soviet Army.

I am not certain what it takes to survive the intensity of this type of anguish. But is it any wonder that the young men from various Soviet republics are dodging the draft whenever and however they can?

This is merely one story. Every Lithuanian lucky enough to have escaped can relate similar ravages suffered by family members left behind — some at the hands of the Germans, many at the hands of the KGB and the occupying Red Army. Mass executions took place — of priests, teachers, anyone who was educated. Those of improper political opinions were imprisoned and tortured, or committed to psychiatric hospitals. Some 45,000 were deported to Siberia. People left behind in this emaciated nation starved and froze during the bitter winters. We can only guess at the numbers who committed suicide and who legitimately went mad. Those who could, ran, fleeing to all parts of the "free" world. This in a nation that during its short-lived peacetime Independence numbered 3 million people.

Does it not strike the world as strange that Gorbachev ever expected these people to support him in his efforts to now save the Soviet Union? Does it not seem contradictory to send KGB and military tanks into the streets of Vilnius while Gorbachev is proclaiming openness and "glasnost". Does it not strike the world as an unusually cruel and inhuman gesture to a people who still clearly remember the events following 1945?

The Soviets, however, are reacting with behavior consistent in its cruelty. What is incredibly bizarre is the reaction of credentialed American "intellectuals" who have leaped to voice opinions that seem devoid of any historical knowledge, all so quick to condemn the victim — blaming Lithuania for a lack of "morality of consequences" (R. Hunter, 4/3. L. A. Times), and an indulgence in "romantic nationalism." (E. Yoder, 4/4). Even more incredible have been the comparisons of the Lithuanian Declaration of Restoration of Independence to the secession of the Southern States from the United States. There is no comparison of any events in U.S. history to these current events. The only situation that might have been comparable would have been the American Indians' declaring independence from a nation they never joined voluntarily.

Lithuanians asked nothing of the outside world except a recognition of their true historical status. They did not even request condemnation of the Soviet Union. A healing process might have begun. However, the "free" world, so quick to champion the causes of formerly oppressor nations, quivers with uncertainty at recognizing the dignity of oppressed nations, which have, by virtue of superhuman efforts, maintained their identities, their languages, and their religious beliefs.

If the freedom of Lithuania is considered some sort of a threat to world peace, then Lithuania has exposed the Western world in a horrible hypocricy when it claims to support freedom and democracy in China, in South Africa, in El Salvador. Gorbachev can never restore the morality of the Soviet nation without addressing the crimes it perpetrated upon the Republics it holds so tightly. And the U.S., by not recognizing the Independence of the Baltic nations can only weaken the morality inherent in our cherished philosophical premise of a "government of the people, by the people, for the people." Ultimately, it is a loss of morality that threatens world peace.

The Honorable George Bush
The White House
Washington, D.C. 20500

Dear Mr. President:

On behalf of the more than fourteen million members of the AFL-CIO, I urge you to move swiftly and surely to confer U.S. Government recognition on the legitimately elected government of the Republic of Lithuania. As part of this progress, I urge you to exchange ambassadors and, with congressional support, to extend MFN status to Lithuania.

Now, as never before, the brave Lithuanian people are looking for support from all nations that resepct democracy and human rights. The AFL-CIO is proud of its fraternal association with the Lithuanian Workers' Union, a labor organization that is a part of the *Sąjūdis* movement. We are writing to you about our concern in response to a direct appeal for help from the chairman of the Lithuanian Workers' Union, Kazimieras Uoka, and to an appeal from President Vytautas Landsbergis. In electing President Landsbergis, Deputy Uoka and other *Sąjūdis* candidates to high office, the people of Lithuania have made a historic and fateful decision to proclaim their inalienable right of national sovereignty.

The people of Lithuania have spoken clearly and unequivocally for their national independence. This is why the AFL-CIO stands with President Landsbergis and all Lithuanian citizens and patriots. And this is why we condemn the tactics of intimidation and repression adopted by the Soviet Union against a democratically-elected sovereign state. Such violation of international law deserves to be criticized resolutely by the United States.

While the AFL-CIO welcomes the gradual opening of the Soviet political system, we believe that Soviet progress in moving away from totalitarianism deserves to be encouraged further. The U. S. therefore, must not remain silent when significant Soviet abuses of human and national rights occur.

We are certain, as we were in our steadfast support for Solidarnosc in Poland, of the ultimate success of the peaceful struggle for national self-determination waged by the Lithuanians and other peoples forcibly absorbed into the USSR.

I hope that, in this compelling instance, the United States can speak out clearly and forcefully in behalf of liberty in a way that is consonant with our democratic tradition.

Respectfully,
Lane Kirkland
President.
AFL-CIO
815 — 16th St. N. W.
WASHINGTON, D. C. 20006

The Hon. Christopher Cox
U. S. Congress
Washington, D.C.

It would be helpful if Congressman Cox would call President Bush's attention to the following:

1. On several occasions, the People's Deputies from Lithuania were told by official Soviet sources that Mr. Gorbachev had an agreement with President Bush (also with President Miterrand and Chancellor Kohl) that the process by which Lithuania will be allowed to regain its independence will be considered entirely as an internal affair of the Soviet Union.

2. On several occasions, the People's Deputies from Lithuania and the Lithuanian Supreme Soviet pleaded with Mr. Gorbachev to initiate negotiations concerning future relations between Lithuania and the Soviet Union, based on the fact that Lithuania had never joined the Soviet Union but was occupied and annexed, that during the last two elections the people of Lithuania had expressed their desire to reestablish an independent Lithuanian state, and that Lithuania wants to have good relations with all its neighbors, especially the Soviet Union, and is willing to sign agreements for economic cooperation. (During the Third meeting of the USSR Supreme Soviet it was stressed that it would be an agreement for an Economic Community.)

Mr. Gorbachev had only one answer: there will be no negotiations. First you leave the Soviet Union according to the secession mechanism, afterwards there will be a five year transitional period and there will be enough time for negotiations.

What does President Bush think about the fact that in the past Lithuania was one of the largest states in Europe, later conquered by the Russian Czars. Having regained its independence in 1918 it was again occupied by the Soviet Union in 1940 and now has to plead, like a humble slave, just for a chance to be heard.

All contacts with President Gorbachev, even during his visit to Lithuania, were limited to public meetings and were never in the form of serious negotiations. Out of the clear blue sky, hurriedly, a sum of 30 to 40 billion dollars of debt was quoted; the problem of borders, of Vilnius, Klaipėda, and other similar digressions were brought up. If only elected officials could meet for serious negotiations, everything could be resolved not only to the benefit of Lithuania and the Soviet Union but for the benefit of world peace as well.

3. Since Lithuania never voluntarily joined the Soviet Union, there is no need for Lithuania to secede and it does not need any of the mechanisms that are being offered for this purpose. The proclamation of the newly elected Parliament in Vilnius that reestablished Lithuanian independence is legal and should be recognized by the whole world.

Lithuanians demonstrate in Detroit.
Lietuviai demonstruoja Detroite.

****

Does not President Bush think that the secession mechanisms that are being proposed by President Gorbachev totally disregard international law and is in violation of the inalienable right of nations to self-determination?

In the proposed secession law it is required that ⅔ of the Congress of People's Deputies must vote for the secession after a referendum in the republic. Given that the People's Congress has a component of an "obedient majority" in its make-up (about which a lot was said during various meetings and discussed in the Soviet press), such a resolution would never pass the People's Congress if the powers that be are so inclined. This reminds one of the situation in which a husband and wife are divorcing, and ⅔ of their town are asked to vote for it.

4. A lot is being said in Moscow that the security of non-Lithuanian residents of Lithuania is endangered. As an elected deputy, I visit my district which is in a region of Lithuania with a sizeable Russian and Polish minority populations. An absolute majority of these people have come to live in Lithuania of their own free will, mainly because the standard of living is higher here. There is no discrimination against them in Lithuania. Many of them told me face to face that they agree with the path chosen by Lithuania and that they themselves and their children would like to experience life in the "common European home."

Chairman, USSR People's Deputies
from Lithuania
Academician V. Statulevičius
(Currently a Visiting Professor at the Computer Science Department at UCLA (University of California, Los Angeles) until April 27, 1990.)

RESOLUTION ON LITHUANIA PASSED BY CHICAGO CITY COUNCIL

The following resolution was considered and passed by the Chicago City Council on March 21. It was submitted to the City Council by Mayor Richard M. Daley with a message on his personal stationery reading: "I transmit herewith a resolution expressing support for and solidarity with the people of Lithuania in their declaration of independence.

Your favorable consideration of this resolution will be appreciated."

Text of Resolution:

Whereas, the nation of Lithuania is the home of an ancient, vigorous culture, whose people have struggled to preserve their culture, heritage and autonomy; and

Whereas, the aspirations of the Lithuanian people were realized in 1918, with the establishment of the Republic of Lithuania as a free sovereign state; and

Whereas, on June 15, 1940, the Republic of Lithuania was forcibly annexed by the Soviet Union; and

Whereas, on March 11, 1990, the Lithuanian parliament disavowed the annexation of Lithuania by the Soviet Union and declared the restoration of an independent Republic of Lithuania, free and sovereign; and

Whereas, the people of the City of Chicago, and the more than 10,000 persons of Lithuanian ancestry who make their homes in the Chicago metropolitan area, identify with the struggle of the Lithuanian people for freedom; now; therefore

Be it resolved, that we, the Mayor and members of the City Council of Chicago, assembled this 21st day of March, 1990, do hereby express our support for, and solidarity with the people of the Republic of Lithuania in their declaration of independence, and call upon all citizens of Chicago to support the cause of Lithuanian independence; and

Be it further resolved, that a suitable copy of this resolution be delivered to the Honorable Vaclovas Kleiza, Consul General of the Republic of Lithuania, as a symbol of our support.

MAKE UP OF NEW LITHUANIAN GOVERNMENT

(As of March 24, 1990)

Prime Minister: Kazimiera Prunskienė
Deputy Prime Ministers: Romualdas Ozolas, Algirdas Brazauskas.
Procurator: Arūnas Paulauskas.

Council of Ministers:
Internal Affairs: Marijonas Misiukonis; lawyer; Minister of Internal Affairs from 1989; member Lithuanian Communist party (LCP).
Finance: Romualdas Sikorskis; b. 1926; Financial Economist; Minister of Finance 1957-1990; member LCP.
Foreign Affairs: Algirdas Saudargas; b. 1948; biophysicist; member Christian Democratic Party, Sajudis Executive Council.
Justice: Pranas Kuris; b. 1938; lawyer; Minister of Justice 1977-90; LCP member.
Agriculture: Vytautas Petras Knasys; b. 1937; agricultural scientist; Minister of Agriculture from 1989; member LCP.

Trade: Rimvydas Jasinavičius; b. 1943; sound engineer; previously Director of the Vilma electronic factory.
Health: Juozas Olekas; b. 1955; physician.
Forestry: Vaidotas Antanaitis; b. 1928; agricultural engineer.

LITHUANIAN COMMUNISTS RESPOND TO GORBACHEV

Lithuania never was a mononational state. Its closest neighbors — Russians, Latvians, Poles, Byelorussians, Germans — have lived and are living in it. In the 14th century, Vytautas, Grand Prince of Lithuania,... brought Tartars and Karaites to Lithuania as his bodyguards and soldiers. The Jews have also been living in Lithuania since about that time. During the last 600 years, not a single one of these nationalities has disappeared here, not one of them has experienced any threat from the Lithuanian nation.

*(**Halina Kobeckaitė**, a Lithuanian Karaite, Chairperson of the Nationalities' Committee of the Lithuanian SSR.)*
(ELTA, Jan. 1990)

Social Security: Algis Dobravolskis; b. 1951; economist; member LCP.
Material Resources: Romualdas Kozyrovičius; b. 1943; engineer, economist; from 1990, Chairman of Material Supply Commission of Lithuania.

Information supplied by the Republic of Lithuania Supreme Council, Bureau of Information.
(ELTA)

JOINT BALTIC AMERICAN NATIONAL COMMITTEE

GEORGE BUSH
THE PRESIDENT
THE WHITE HOUSE
WASHINGTON, DC

Dear President Bush:

Associated Press is reporting that the 70,000 Soviet Army troops presently stationed in Czechoslovakia, are being relocated to the territory of the Baltic States. We view this as a dangerous act of provocation which could destabilize a heretofore peaceful region and pose a direct threat to the local populace and the democratic movements of these three occupied countries. It also violates the spirit of the assurances President Gorbachev has given the U.S. regarding the use of military forces in the Baltic States. This action is especially ominous in light of upcoming elections in Estonia and Latvia, and the recent Soviet refusal to allow U.S. Senators and Congressmen to visit these countries. We urge you to protest this action in strongest possible terms and to demand that all troop deployments to the Baltic States be halted immediately.

Juhan Simonson, President
Estonian American National Council, Inc.
Valdis Pavlovskis, President,
American Latvian Association in the United States, Inc.
Grozvydas Lazauskas, President
Lithuanian American Council
March 3, 1990

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų-lietuvių parduotuvė Los Angeles parduodanti ***STEREO — VIDEO — RADIJO — FOTO APARATUS,*** *tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.*

EVROPA ELECTRONICS

☐ *Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus,* ***muitą apmokant čia.***

☐ *Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms.*

☐ *Tiktai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje. Specialios kainos dėl atvažiuojančių lietuvių.*

☐ *Tarnautojai kalba lietuviškai.*
☐ *Garantuotos žemos kainos.*

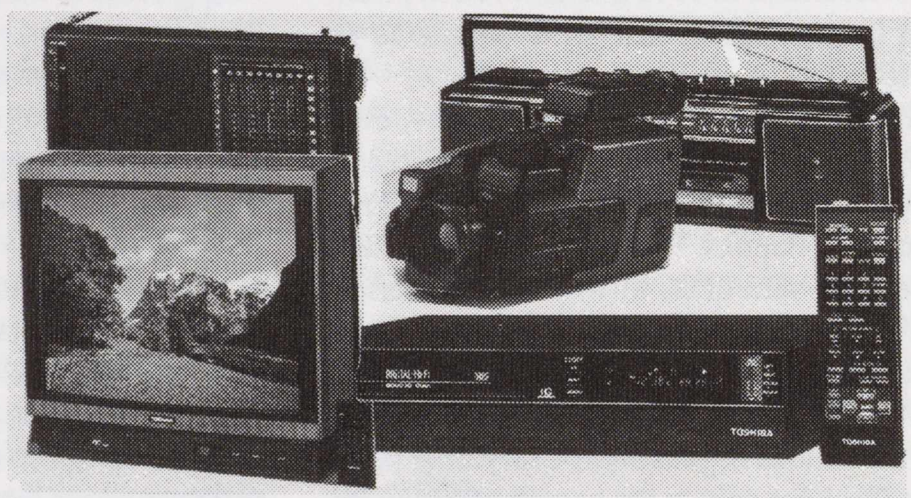

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA 02205—Baltic Associates LTD.
P.O. Box 1406 GMF
Tel.: (617) 269-4455
Gintaras Karosas, president

Chicago, IL—"Patria", "Gifts International".

Chicago, IL 60629—Balzekas Museum of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Tel.: (312) 582-6500
Knygyno vedėja p. Semėnienė

Chicago, IL 60629—D. Valentinaitė
c/o "Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Tel.: (312) 476-1680

Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library
Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilys programų koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles, CA 90039, Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00—10:00 val. ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelio:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja:
Kazė Brazdžionytė
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI
Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268
- - -

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.

WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. **Algis Zaparackas**
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
WRYM—840 AM

Sekmadieniais 10:30 — 11:30 ryto
Vedėjas **Alg. Dragūnevičius**
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567
Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas,
Lionginas Kapeckas,
Leonas Lėtas-Adamkevičius,
išd. **Algis Simonaitis.**

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Girdima sekmadienio rytais
9 val. 30 min.
iš KIXT stoties, 1420 AM banga
Vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive,
Hot Springs, AR 71913
Telefonas: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW JERSEY-NEW YORK

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima pirmadieniais nuo 8 iki 9 v. v.
iš Seton Hall Universiteto stoties,
89.5 FM banga.
"MUSIC OF LITHUANIA" programos, vedamos anglų kalba iš tos pačios stoties, girdimos pirmadieniais
nuo 7:30 iki 8 v.v.
Dr. J. J. Stukas — direktorius,
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rūta Ilgūnaitė,** išd., **L. Laukaitienė, narė**
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais — **7:15**
iki **8:00 val.** ryto
WNTY — AM 99 — Southington, CT

Vedėjas: **Antanas Paliulis**
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas **L. Stankevičius**
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš **CHIN** stoties. **Banga 100.7 FM**
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2, CANADA
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) LA 3-1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Iždui — laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

Viršutinė nuotrauka: *Atlanto pakraščio (N.J., N.Y., CONN.) lietuvių demonstracija prie Sovietų Atstovybės, Washington, D.C, reikalaujanti okupuotai Lietuvai nepriklausomybės.*

Top: Demonstration of Lithuanians from the East Coast (N.J., N.Y., Connecticut) in front of Soviet Embassy in Washington, DC, demanding freedom and independence for Lithuania, NOW.

Apatinė: *New Yorko, New Jersey lietuviai kovo 3, 1990, surengė demonstracijas prie Sovietų Sąjungos Misijos (prie Jungtinių Tautų), Manhattan, N.Y. Dalyvavo: latviai, lenkai, estai, ukrainiečiai, kiniečiai, afganistanai ir kiti.*

Bottom: Lithuanians from New York and New Jersey demonstrating in from of the Soviet Union's mission to the United Nations in Manhattan, NY on March 1, 1990. The demonstrating Lithuanians wer joined by Latvians, Estonians, Ukrainians, Afganistanis and other nationalities.

Photo by L. Tamosaitis